Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадуьлу 1923 шера дену ● ЕРА, 14 август, 1975 шо. ● № 97 (5185). ● Мах 2 кап.

ДЕРРИГА НИЗАШ—ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯРА

ХIАРА ДЕННА—ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

Пятилетка чакхъяла бIаь балха ди дисад

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАША РЕСПУБЛИКА ПРЕДПРИЯТЕИ БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ЯЗДАЬ ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Пятилетка чакхйоалача шерах дукхагIа дола дакъа чакхдьиннад. ДIаяхача хана во къахьийгадад Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятей коллективаш. Социалистически ахье хьалха латташ хьайоагIа СССР 50 шу дизаро шерагIча Грозненски химически комбината, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ, Грозненски швейни производственни объединене, Октябрьски бурув деттара балхий управлене, кхыча предприятей коллективаш.

Пятилетка чакхьяла бIаь балха ди дисад. Оаха тIахьех къахьегаш бола ткой новкъосгий уж денош хьинаре къахьегаш чакхдаха! Болх бе безa ерригача производствени торонех пайда а эцаш. Ерригача машинашеи оборудованеи беррига ина тIабахийта болх бергболаш, цхьаккха участке белами материалаша ца тоьнш хуоргйолаш, балха ханах цхьа минот а эсьа ца йоаеш вIаштIехьдаккха беза гIулакх.

Цудухьа вайх хIоране цIаьхка а кхы цIаьхка а къахьегим вIаштIехьбаккхара анализ е еза, балхаген салаIарген дIайолача хапага кхы цIаьхка а хьажа беза. Касткаста ийслу укх тайнара могтигаш: смена йолалуча хана цхьабола болхлой баракъаш хуваа мара болалац, е цул а воIгIа да цу хания цхьабараш коа наIарех хьачуболаш латташ мара ца хилар. Хьэзиргья вай деликъийга хIама дуо хи. Ха йистеьнна але а хан столовс багIаш худ балха могтигашка дIабаха сагота боаьш. Цхьабараша оал: «Воккха болх ба, минот хьалха, минот — тIехьа!» Из геттаря харцахьа да. Кепиг кхо а ден сом кхоаеш елиа, минот кхоеш — сахьат, ди-бийса, бутт... кхобу. Дахача шера Грозерча промышленни предприятешка 190 эзар сага-ди эзхьа дайнад. дукхагIча дьукъе бахьаи доацаш пах балха тIерабуваарах. Из да бехкаэло йоацаш къахьегама торонаш йоаелга. Царех пайда ийцабаларе республика кхы тIа эзараш тоннаш мехкадьтта продукташ, итташ керда квартираш, промышленностан-халкъа эшен дукха изделеш хургьяр. Балхашта тIерабуваари тIехьбисари — производстве тардала йоаш йоацаш гIулакх да. Царна эггара чIоагIа тIча тайпара къовсам лоаттабе беза вай, дIахо хьалхашкахьа дахара дукьале еш долча эуламца сацна.

Вай сийлен декхар — къахьегама дисциплина хадданза чIоагIъяр! ХIара болхло декхарийла ва шийна тIадиллача гIулакхна ше чIоагтIа бехктокхаме а лоархIаш ханнахьа а дика а из кхоачашде.

Оаха тIахьех массава а моллагIа гIулакх толаме чакхдаккха чIоаггIа хьашт долаш хила. БIаргагой хьона: новкъоста болх вIаштIехьбалац — новкъостал де цунна. ДагадоагIаш хила безе хIарахе толам — из хьа толам хилар, ерригача коллектива котало хилар.

Предприятешка дукха ба ветеранашта хадданза шоай практически гIулакхаш дIахьеташ, вахара опыт дIалуш бола кагирхой. Дас санна йоахо е еза къонабарий, новкъостал де деза царна дешаца а гIулакхаца а. Къонача болхлой декхар — дукхагIа болх бе гIертаоца, цIена къахьегарца, Iомабала, боккхагIчар опыт дIаэца, халдаяна хьалхашкахьа дIабаха масса хана кийча хиларца жон луш хилар да.

«Коммунизм — из дуней къонал я, из хьалъе езараш къоцабараш ба!» Из дага доагIаш хила, къона болхдой! Хьокхам гойташ хила къахьегамс, салаIаре, дешаре. Дик медалийта дIахо йолка пятилеткаш кхоачашъе езар хье вожа.

ИтталагIа пятилетка советски халкъа дукхача тайпара балха дикала пятилетка хургья.

Хержаркоште хьалхашка ше къамаьл деш Леонид Ильич Брежнева ма-аллара, беррийача балха дикал лаинър «...вай беррига халкъа боахам дегIабоалабара юкъметтера проблема» а хила дIаэттад.

Тахан вайх хIаравар ше болх бечa метта дика изделеш мара ара ца хецаш, вай къахьегамах хьинарар советски сага дог хьонсташ, вай дай-мехка марбах доккхал дайташ хургдолаш къахьега декхарийла ва. Врак йолаш араяйца хIоал изделе — из дукхрал пачхьалкхена деш доле зе ва. Къахьегарга вай брак ца хулийташ, пачхьалкхен дикала Знак тIайолаш ма-могга дукхагIа продукци арахецаргйолаш.

Масса хана кердалар, хьалхалеттар дIадолалераш коммунисташ, комсомольцаш, производстве хьалха латтараш хилаб. Тхо тешаш да, хIанд а цар хьалхагIа тха хлейкарал: дерригача бIаь дийнаьа хьинаре болх бар — хьалхоацаргхиларах. ХIаравар шера задани, социалистически декхараш, бIарчча пятилетка кхоачашъяра ше бехктокхаме хилар кIоарга кхетадеш хила веза.

Республике хIанз а йолаш я дукхача бахьанех планаш кхоачаш ца еш йола коллективаш. КIезига дегIайоагIа къахьегама ерсарле. Долаш да кхыдола кхоачамбоацараш. Уж дIадаха дезараш вай да шоана, новкъостий! Тахан вай дерригаш болх бе безаш да, дикa дисар чакх а доаккхаш, лаккхача производственни хьоккхамашца пятилетка чакхъяларга кхоачаш. ХIара ди — пятилеткана гIулакх деш! ХIара денна — хьинаре къахьегаш! ЦаI юстара ца воалаш дерригаш а оттаргда вай пятилетка чакхйоалача шера бIаь ден къахьегама вахте.

Грозни болхлой класс йовзаш я ший тIема а къахьегама а традицешца. Бахьан доацаш дехиадац цунна мехка хьалхара йоаллаца цхьана доккха пачхьалкхен совгIат — ЦIеча Байракха орден.

Тхо тешаш да тахан а вовй къахьегамца грозненски болхлой класса сий вай чIоагIдергхиларах, цун сий дола традицеш вай ебаергхиларах. Деррига низаш дIалургда вай ийслагIа пятилетка толамца чакхъяккхара гIулакха! Вай болхлой совгIат хилда цунах хургйолча Советски Союза Коммунистически парте XXV съезда!

Н. ВЕДЕРНИКОВ, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ № 5-6 йолга коммунистически къахьегама установка оператор, Социалистически Къахьегама Турпал, КПСС обкома член, горсовета депутат; Ш. ХАДЖИЕВ, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-4 каменщикий бригадир, НГIАССР заслуженни гIишлошъер, Социалистически Къахьегама Турпал, НГI АССР Лакхехьарча Совета, депутат, М. УШАКОВА, Грозненски швейни производственни объединене швея-мотористка, Социалистически Къахьегама Турпал, Ленински райсовета депутат; В. КОРОБОВ, Октябрьски УБР коммунистически къахьегама буровой начальник, партком а член, В. КАРПУШКИН, Октябрьски Революце орден лелаеча «Красный молот» завода токарь, цеховой комсомольски организаце секретарь.

КХАШКА ДЕ ДЕЗАРАШ ДУКХА ДА

Юртбоахама обзор

ХIанз кхашка кхоачайде эзаьа дукха гIулакхаш ца потарча къахьегамхой. Хамнатьа хьаькIаш, шекара свекла, кхыйола культураш чу а наца гуьраьа дуь платаш дIале долале безa лесорига шиаш оарцагIадоа дезa хьалбалар-кхийчамболайн доакъэо Iаздайдьа. Август бутт хьатIадоагIача шера хьунакъамa йолхо ю ха я.

ИтталагIча пятилетка хьалхача шера хьунакъамa лаьа йола кастта цкъай агеаташ кхиника вовоадхоигьа юрта механизатораша.

Ялатан мошача доакъарал гуьраьа юв культураш 200 эзар гектара тIа дIае езаш да вай республика боахамаш.

Уж культураш дIае еза лаьтта мишта кийчду?

ЦхьайттлагIа август тIакхоачаш республика колхозашеи совхозашкеи хIанзе 101,1 эзар гектар аьдай. ДIадехача шера укх хана аьда хинначул 14 эзар гектар дукхагIа кул из.

Гуьраьа ювча культурашта лаьтта кийчлега дика вIаштIехьдаьккха дIахьу Ачхой-Мартановски, Грозненски, Надтеречни, Шелковской районий механизатораша. Цу районий боахамашка гуьраьа культураш дIае аьаркIача лаьттах 60—70 процент аьдад. Цунах цхьана уж балхаш лохара лел Веденски, Назрановски, Гудермесски районашка. Царо ах план яьц. Из да меттагIодаш дIаьца дац. Ханнахьаш дикан кийчдаьча лаьтта дIае еза гуьраьа юв культураш.

БIаьстан юхье культураш кергIолаш 33,5 эзар гектаро эзба аьдай республике. Из бIаьстан юхье культураш дIае вIакъоастадаьча лаьттах пхалагIа дакъа да.

Ерригача республике совхозашка хана хинначул эзба аьдa лаьтта дукхагIа дале а цхьадолча боахамашка из гIулакх лоар лел. Сихха кхоачашдич эзба лаьтта ахаза балхаш Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Сунженски, Шалински районашка. ТIехьатуе Назрановски района боахамаш — 13 процент, Грозненски — 15 процент, Шелковской — 6 процент.

ХIанз дииза эаогIдоаца балхаш сихъяча бахьахья да. Кастта чура йолаенцьа шекара свекла, хьажкIаш, кхыйола культураш.

Ха сиха дIайода. Кхашкапа денош балхаш цхьана кхоачашдоал пятилетка чакхйоала шера планаш социалистически декхараш кхоачашдеза дард я.

ЛАЬТТА КИЙЧДАРА СВОДКА

(план процентаца)

	эзба	гуьраьа юва культураша аьаа лаьтта
Ачхой-Мартановски	26	59
Веденски	9	39
Грозненски	15	58
Гудермесски	27	37
Малгобекски	18	44
Надтеречни	22	67
Назрановски	13	19
Наурски	17	49
Ножай-Юртовски	6	42
Советски	27	48
Сунженски	28	47
Урус-Мартановски	17	33
Шалински	32	40
Шелковской	6	67
Республике гIолла	20	51
Юрта боахама министерство	19	49
ву хамъе колхозаш	22	52
«Скотопрома» трест	30	44
«Плодопрома» трест	12	36
«Чечингушводстрой» объединени	32	74
«Консервплодовощ» объединени	24	92
«Птицепрома» трест	19	34

ЧIоагIа йоокхо еш юкъарча хьайбашта кхоачам хилар тайп-тайпара воакъараш Iалашдеш ба «Красноармейский» ахача урус-мартановски совхоза механизатораш. хьайбаш меладераш. ХIанзалехье 1200 тонн ча Iаломдаьд, цунах 230 тонн долчох пачкаш ььй. Iай доадав латтаргдолча из хьатIаэзад.

Массехк ди мара дац совхозе хьажкIий силос лаьттагIа йолаи болабенна. Из а 1800 тонн еллай, хIаьта хIара денна 300 тонн а кхы дукхагIа моша доакъар хьатIадахь укхаза силос кийчъеча метте. Халданза болх беш я хьажкIаш хьокха 4 комбайн.

Механизатораштa юкъе ярмеча ахье дьаха ва коммунист Яхотов Ахьмад. Цо цхьа комбайна цоша 4,5 гектар йола 7 гектарга кхоачаш хьажкIаш хьокх, хIаьта 100 тонн тIарга моша долхьеп чу а эд.

Дика болх бу силосте масса дIакхухьача шофераша А. Лорсанова, И. Деньльханова, С. Сагаева.

Укх шера дика вIаштIехьдаьккхад шоай участкашкара силоса хьажкIаш чуэшкага хьажкIаш кхеча звеной звеньевойша коммунисташа Исраилов Абузитен Яхотов Ахьмадеп.

СУРТАШ ТIА: Исраилов Абузити хьажкIаш хьокхаш йола цуй агрегати.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС ОБКОМЕ

КЕПАЙОАЗОН ТIА ЯЬЧА КРИТИКА—ПАРТИЙНИ ТЕРКАМ

КПСС обкома бюрое белгалду, КПСС XXIV съезда решенеш, хIаьта иштта «Тамбовски областной партийни организацие критикеи самокритикеи мишта латт» дувцаш КПСС ЦК баь совам кхоачашбеш «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало» яхача республикански газеташа производства эффективность айяра, Iилма-технически прогресс сихьяра, къахьегама овсарле дегIайоалаяра, продукци дикагIа хилийтара, социалистически ахь вIашагIйоллара, къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъяра лоархIамеча проблемаех тешавеш критически материалаш язъю. Интернациональни, патриотически атеистически дешаех еш йола выступленеш дукхагIа а дикагIа а я.

1974 шерен укх шера бIи беттел республикански газеташа шоай оагIонаш тIа яьккхай 1064 критически статья, корреспонденци, рейдови материал, фельетони къахьегамхой письмон. Редакцешка хьа а кхача кепайоазон тIа дьиннад 735 жоп. Промышленностен юрта боахамеи новаторий, къахьегама коллективий балха дикагIа йола методаш вIашагIтохара а дIайоржаяра а дешашта хетаь яр 205 статьян дикагIча хилта 41 оагIув.

Партийни, советски, боахама органий дукхача кулгалхошший ханнахьа ,е ма-йоагIа теркам ю кепайоазон тIа яьча критически выступленешта, шоай боахамера гIулакхаши политически болхи тоабе гIорт.

Цуша цхьана газеташа критически выступленеш яьчул тIехьагIа дет дар хила боагIеча боарам тIа латтац.

Юрта боахама министерства, «Скотопром» треста, «Грознефть» объединене, «Чечнингушводстрой» гIишлошъеча управлене, кхыйолча министерствашеи ведомствашеи форма леладу республикански газетий критически замечанешка хьожилга, кхоачамбоацараш сихха гуталахац, общественностега дIахайтац шоаш даьр.

«Грозненский рабочий», «Сердало» яхача газеташа шоай оагIонаш тIа пхеза критика яьяр «Экажевский» совхоза балха. ХIаьта а газеташа яьча выступленеех цхьаь даI йийцаяц коллективе.

Газетий критически выступленешка во хьежа промышленноста предприятейи гIишлошъеча организацейи цхьабола кулгалхой. Иштта, республикански газеташа 1974 шера дена кепатехай «Грознефть» объединене предприятей болх бувцача 34 критически материалашта. ХIаьта а объединенеи цунна карайолча предприятейи кулгалхоша дийца кхоачамбоацараш дIадахара дапза даргдоацар дапзар.

Теркам тIа ца бодаш йисар Гудермесски дуган системи хьалъеча балхаш дика ца дар, «Чеченингушводстрой» гIишлошъеча управлене ПМК-6, ПМК-8, ПМК-9 коллективашка моральни климат дика ца хилар дувцаш хинна статьяш.

Парте цхьайолча горкомашеи райкомашеи, къаьстта оьнча Гудермесски, Сунженски, Назрановски, критика ийса кхетаярах бола кулгалхой бехктокхаи хьалхсебара банза баргбоаца болх бац.

«Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало» газеташ тIа аллха 1975 шера 28 критически материал араьннай Гудермесски районе юртбоахама балхаш во лелаш хилар дувцаш. Вакъда царех дукхагIчарех шоаш дьачох бакъоша дола жоаш деннадац КПСС горкомо а горисполкомо а.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

СИЙЛЕН ЦIИ ЕННАЙ

Социалистически законность чIоагIъеча доккхий гIулакхаш кхоачашдарах РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа Российски Федераце заслуженни юрист я яха сийлен цIи еннай Нохч-ГIалгIай АССР юстице министра Албастов Идрис Абуевична.

БОККХАЧА ТОЛАМЦА

АММАН, 11 август. (ТАСС). Иордане чакхьяьннай «Вайнах» яхача Нохч-ГIалгIай АССР Пачхьалкхен хелхоа ансамбла гастролеш. Цхьан кIира гастролеш еш ансамбло концерташ хьохьайтад Амманни Зарка. Иордански зрителаша дега йовхалца тIаийцаб советски артисташ.

Тахан «Ар—Рай» яхача газето ма-яздарра, Нохч-ГIалгIайчен дотистий халхара дика гойтаб Кавказа къаман колорит, цун халхара традицеш, динамизм йолаш а хоза а яркосий номераш.

А. Н. КОСЫГИНА ПОЛЬСКИ ОРДЕН ДIАЯЛАР

ВАРШАВА, 12 август. (ТАСС спец. корр.). Укхаза КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина дIаелар ПНР-ан СССР-ан юкъера вежарашха дола гIулакхаш масса а оагIооьхьа дегIадоаладеча доккхий гIулакхаш кхоачашдарах а, хIаьта иштта социалистически содружества мехкий доттагIал, цхьана къахьегар, цхьоагIо чIоагIъеча, кхерамзлен массане юкъара машаи чIоагIдеча доккха во дакъа лацарахи цIина мела Доккхача лентацара польски «Орден заслуги».

Доккха совгIат А. Н. Косыгина дIаделаь ПОРП ЦК Политбюро члена, ПНР Министрий Совета Председатела П. Ярошевича.

Орден дIалуча хана цига бар ПОРП ЦК Политбюро членаш: ПОРП ЦК секретарь Я. Шидляк, ПНР Министрий Совета Председатела заместитель Тейхма, ПОРП ЦК Политбюро членала кандидаташ: ПНР министраш К. Борисковский, С. Ковальчик, ПОРП ЦК секретараш В. Красько, Ю. Пиньковский.

ГУРАХЬА ЮВЧА КУЛЬТУРАЙ ФУ КИЙЧДАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(план процентаца)

	Кийчдаьр	хьи дIакхоьхьин фу	царах I класс
Ачхой-Мартановски	98	88	76
Гудермесски	100	96	70
Урус-Мартановски	100	71	65
Наурски	95	75	64
Сунженски	100	75	51
Малгобекски	100	60	51
Грозненски	95	63	47
Назрановски	100	84	42
Шелковской	96	68	29
Надтеречни	100	52	28
Шалински	100	91	23
Ножай-Юртовски	72	6	6
Веденски	—	—	—
Советски	—	—	—
Ерригача республике	100	70	46

МИШТА ЛЕЛ ЯЛАТ ДIАЛУЛГА

Пятилетка чакхйоалача шера пачхьалкхента ялат доккхара план кхоачашъяра деррига низаш тIадахийта къахьегаш ба республика кхаш лелаеш. хьатташка болх беаш.

Кa бола ялат доккхара план кхоачашъяь але а хIанз а ялат дIаниедеча пунктешка кIа дIалуэаш я республика цхьайола районаш. Масала, Шелковской района боахамаша пачхьалкхента ялат доккхара план 167 процент кхоачашъяьй. ХIаьта а хIара дийнахьа пункте 6—10 тонн дIалохьийт района боахамаша. Иштта ялат доккхара план кхоачашъяь ялат тIауэзаш я Урус-Мартановски район. Цу района боахамаша Дальхен амбарашка 9078 тонн ялат чутоссад, планагIа 114 процент.

Денгара деэта дукхагIа хул Ачхой-Мартановски района кIаьлу ялат. Пачхьалкхента ялат доккхара план 135 процент кхоачашъяьй цу района боахамаша.

Ялат доккхара пачхьалкхен план кхоачашъе габга а я Сунженски район. ХIара дийнахьа 150—200 тонн приемни пункте дIаоа цу района боахамаша. Цхьа кIира хьалха 15501 тонн мара ца хинначa 13 август тIакхоачаш 16890 тонн ялат Дальхен амбарашка чутоссад цу районо.

Ялат доккхара план 85 процент кхоачашъяьй Гудермесски районо. Ах план кхоачашъяьяй Назрановски, Наурски, Грозненски районаша.

13 август тIакхоачаш республика боахамаша пачхьалкхента декха ялат 79449 тонн я.

А. Н. КОСЫГИН ПНР ВАХАР

11 августа ПОРП ЦК Политбюроси Польски Халкъа Республика Министрий Советои хьийха доттагIаен визитаца Москвера Варшаве вахав КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

Советски Союза Пачхьалкхен байракхаша хоьзьача Внуковски аэродроме А. Н. Косыгин накъавоаккхаш бар новкъостий Ю. В. Андропов, Ф. Д. Кулаков, И. В. Капитонов, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш И. В. Архипов, Н. К. Байбаков, В. Э. Дымшиц, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, З. Н. Нуриев, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР министраш Б. Ф. Братченко, Н. С. Патоличев, В. Д. Шашин, СССР кхыча мехкашцарча гIуллакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР Министрий Совета гIуллакхий управляющи М. С. Смиртюков, кхыбола официальни нах.

Накъавоаккхаш хиннараш вар СССР-е ПНР гIулакхашта хьинна повереннии вола Владислав Нарецай.

* * *

Цу дийнахьа КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель, А. Н. Косыгин Варшаве кхаьчар.

Советски Союзеи Польски Халкъа Республикаи пачхьалкхени байракхашца хоаьяьча Оьенге яхача аэродроме А. Н. Косыгина накъабаьккхабар ПОРП ЦК Политбюро член, ПНР Министрий Совета Председатель П. Ярошевич, ПОРП ЦК Политбюро членаш ПОРП ЦК секретараш Я. Шидляк, ПНР Министрий Совета Председатела заместитель Ю. Тейхма, ПНР министраш, кхыбола официальни нах.

Накъабаьккхараша вар ПНР-е СССР гIулакхашта хьинна повереннии вола Г. И. Рагулин.

Летчи арен тIа Войска Польска оттадаь сийлен ха а даз вежарашха болча ший мехка пачхьалкхен гимнаш а дагаьар.

* * *

Столице дIакхаьчача Победа майда тIа а вала Вовзаш воацача салтечун каша тIа венок йиллар А. Н. Косыгина Байна турпалаш дагалаьца минота йист ца хулаш латташ цар сий дер.

Цул тIехьагIа гоьод йовзара Варшаве гIолла мехка хилар.

(ТАСС).

А. Н. КОСЫГИНА П. ЯРОШЕВИЧАЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

ВАРШАВА, 11 август. (ТАСС спец. корр.) КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин ПОРП ЦК Политбюро членаца, ПНР Министрий Совета Председателаца П. Ярошевичаца вIашагIкхийтар.

Вежарлеи бувзамаш вегIадоаладаран Советски Союзои Польски Халкъа Республикои берхате цхьана къахьегаоет дукхача дешашта а, хIаьта иштта дунен халкъашта юкъеча актуальни проблемашта а дIахьи багабоален дукхе къамаьлаш дир дир.

КПСС ОБКОМЕ

КЕПАЙОАЗОН ТIА ЯЬЧА КРИТИКА—ПАРТИЙНИ ТЕРКАМ

(Яистедоалар. Долалуо 1-ча оагIо тIа).

Партийни советски органаша хIана а тоъам болаш терко яц къахьегама коллективашкеи нах бакхача моттигашкеи идейно-политически кхетам лувлга тоадара тIеерзавьча корреспонденцей. Наьха саккхетамчу долча дIалхоча замах юкедисача зене гIулакхашта духьала къовсам мела доаттабеча, советски обрядаши традицеш баьта юкъе шортига кхухьача Сунженски района культпросветучреждений балха тIехьарча хана чIоагIа критика яьй. ХIаьта а газетий критически статьяшта жопаш денадац.

Къахьегамхой депутатий Кхьайолча, къьастта аьлча, Гудермесски, Сунженски городской районий исполкомаша кепайоазон тIа яьча предложеней учет а ледаяц, уж кхоачаш миште ю хьожаш боагIаш боля тIахьожам а доаттабац. Надтеречни Ачхой-Мартановски райисполкомаша бетташ доах критически письмошта жопаш ца луш. Оттаьь ханаш теллa а еш къестаду газеташа шийга дIаухийта къахьегамхой письмош юрта боахамеи заготовкайи болхлой профсоюза обкомо.

ГIулакх пшета леладарах 1974 шера деиз республикански газеташка вIалла а юхьаьледан. е формана дайта ла кепа техача кхоалагIча доькъа критически выступленешта письмошта дола жопаш.

Критика нийса ца кхетаяр дуккхача даькъе 1атъ боахама хьожжамашта. Промышленни гIишлошьюзерригa предприятешка ритмично болх беш, царех цхьанаьаша бааза пайда эцаш производства эффективность лакхъара йолча чурча торонех. Дуккхача юрташкарча районашка шортига ял кхашка хий дуллалгеи кхидола болхашц, доакцар кийаделга, ялат чуэцара балхаш во вIашгIехьдакъа моттигаш я. Цхьайолча партийни организацешка дукха кхоачамбоацараш да организационно - партийни идейно-кхетамеи балха тIа.

Цунна духьала КПСС обкома бюрос белгаьду, «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало» яхача газеташа шоаш беррига яиа тIабаьйти къовсам лоаттабац критически выступленеех де доагIар дайтара, шоаш пропаганда еш йола дикагIа йола къахьегама, методаши приемаши производствана юкъейоалаяра тIехьа.

ХIаьа а тоъам хиллаш яра къестадаш газетий оагIонаьи тIа национолистически, дыша, общественна духьвалара кхидола зенера гIулакхаш наьха саккхетам чура дIадахара тIехьа къовсам лоаттабара дешаш.

Цу дешай хьакъехьара критика каст-каста юкъара кысли долаш хул. Моттигаш я газетий редакцеша къахьегамхой письмошта, критически статьяшта долча жопашта кепа тохьига тIехьалохкаш, материалош тIа нийса довцар хулаш.

Газеташа массаза а шиа ханнахьа дIехьокхан производство легIаяра лоархIамера дешаш, республика партийни организацешта диззе повкъостал дац кулгалду кадраш хьалкхеяра, тIадиллача гIулакхах бола пар бехктокхам яйбара. Газетий балха юкъе мела увз болхлойи юртарен корреспонденташ. КIеззига пайда эц рабселькоровски постех, дукха пах юкъе болаш вча рейдех, хIама тахкара штате йоацача бюросех, критически выступленешка рекомендацешка кхоачаш миште ю тIахьожам вIашагIбоалара дика йолча практика хьалхехкаш кхыча формаех.

КПСС обкома бюрос КПСС горкомашк райкомашц, министерствайи ведомствайи кулгалхой, советски профсоюзий органаш, промышленни предприятей, колхозий, совхозий кулгалхой деккарийла баьб газеташа ю критически замечанеш кхоачаш миште ю хьожаш лоаттабу тIахьожам тоабе, критика нийса кхетаярах бола партийно - боахама актива бехктокхам хьалкхебара болх чIоагIагIа бе, къахьегама коллективашка критикеи самокритикеи легIайоалаяра дукхагIа теркам тIаахийта, из деш «Тамбовски партийни организаце критикеи самокритикеи елга миште лаьтт» духхаш КПСС ЦК баьца соцамца кулгал а луваш.

Критическа выступленеш еш беш бола беррига болх тIаберзабаь хиая беза коммунистапи беррига къахьегамхойи клланаш, социалистически декхараш кхоачаш а тIехкхоачаш а дара, производства эффективность айяра йола торонаш гучаяхара а бхзагIа пайда эцара а, КПСС XXV съезда даха ма-доагIара накъвдахара оарцагIа боахаш.

Бюрос юрта боахама министерства, «Скотопром» треста, «Грознефть» объединенс, «Чечинигушводстрой» гIишлошьеча управлене кулгалхой теркам тIабахийтар республикански кепайоазон критически выступленеех де доагIар шийа хаянахьа ца деш дита йиш йоацилга, критически материалий учет ца леларa а, гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадахара тIахьожам мела доаттабеш халара а.

Бюрос КПСС Гудермесски горкомагара, Сунженски Назрановски райкомашкара хьадийхар газетий критически выступленеех дикагIа пайда эцара беча балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара де дезар дела, производствении планаш, социалистически декхараш кхоачашдара къахьегама коллективаш оарцагIа яхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяраш беррига партийни болх тоабаран газеташ тIа кепа еттача материалех дикагIа пайда эцилга. Критика тоIаеш, критически выступленешта волокита лолаеш отпискаш еш бехке вола хIаранар бехктокхаме ца эзача варгвац.

Бюрос Гудермесски горисполком, Назрановски, Сунженски, Надтеречни, Ачхой-Мартановски райисполкомаш декхарийла йир критически материалий леоагIа деча гIулакхоита чIоагIа тIахьожам лоаттабе, де дезар дара газеташа хьаухийтача материалийи письмойи учет леларен ший ханнахье жопаш теларен болх тоабе.

Республикански, городской, районни газетий редакцеш декхарийла я дикагIа йолча производствений опыта, къахьегамех, патриотически почнкашта пропаганда яра тарра партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, боахамий кулгалхой балха тIара кхоачамбоацараш кIоаргагIа тахке а царна вгагIа критика е а, хIара критически материалех де дезар делга тIетIертта хьадеха, аьликищикаштен, волокитчикаштен духьала майрагIа латта. Редакцеша къьастта дукхагIа терко е еза производство дIатко легIайоаланра а эффективность лаккъара а, республика кулгалду кадраш хьалкхеяра, тIадилача гIулакхах бола пар бехктокхам яйбара дешашта, къахьегамхой письмошпара беррига болх, парех фу даьд общественностага ший ханнахьа дIа а хойташ, сяха биза барган, кепа еттача материалашца нийсо долца хIама хилийта йиш яц. Газетий балха юкъе дукхагIа оза беза болхлойи юртарен корреспонденташ, воsташ, дукха нах юкъе бола рейдаш, хIама тахкара штате йоаца бюрош, шоаш дика хилар практике хьахьекха балха кхийола формаш.

ИйслагIа пятилетка тоьаме чакхйоаккхаш ба Украиннерча Львовско - Волынски кIора бассейнера горнякаш. 97 шахтерски бригадах 25-не пхе шера план кхоачашьярах рапорташ деннад. 63 бригадо дешденнад пятилетка ханал дикка хьалха кхоачашъе.

Хьалхалаттачарна я № 8 йолча «Великомостовская-комсомольская» яхача шахта коллектив. Цу предприятае горнякаша, пятилетка 7 шоле кхоачаш а яь яр шу чаккдалалехьа кхы гIа 500 эзар тонн кIор бакха лаьрхIад хIанз хургйолча КПСС XXV съезда сийна.

СУРТА ТIА: № 8 йолча «Великомостовская - комсомольская» яхача шахтера Социалистически Къахьегама Турпала Акимов Анатоле бригада забое Iочуяхалехьа смешн задавега хьожаш я.

Б. КРИШТУЛА сурт. (АПН).

Ухх дешнйла единигIолла штукатуран дIа сийсем шн хьал хIара конкурс хилар Грозненски республикин а штукатураша юкъе. Цига къастта бохкха шоай толлал гойтарх конкурсе хьалхара моттиг яккхар штукатурана Тимофеева Надежда, Туницына Анне, Лозовая Зоя, Ситицин Анатоле, Крылов Николай, Самойлова Зарифа, кхычар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) конкурс котбахна штукатураш Н. Тимофеева, А. Туницына, З. Лозовая, А. Ситицин, Н. Крылов, З. Самойлова.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КПСС XXV СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

ПЯТИЛЕТКАНА—ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ

Республика заводашка, фабрикашка, мехкдаьтта промыслашка, гIишлошьеча тIа-тIа шерагIа яржаш латт КПСС XXV съезда сийлена накъбахара йола социалистически яхь. Продукцена реализаци яреи дукхагIйола корттера изделеш арахецарех воркI бетта план хиная хьалха 28 юле, кхоачаш а еш боккха къахьегахе толам баьккхо республика промышленноста болхлоша дIебахача воркI бетта. Ерригa республика хьийначе продукцена реализаци яра воркI бетта план 101,7 процентах къахьегама оссараe лакхьяна задани 100,3 процентех кхоачашьйна.

Продукцена реализаци воркI бетта план тIехкхоачашьйна республикански доаллахьарча промышленни предприятеши республика Министрий Советана чуйоагIача предприятеши.

Продукцена реализаци яра воркI бетта плана тIехкхоачашьйна энергетически, мехкдаьтта доахача, газови, химически, машинашьечи металлообработки, хьуцех хьу яккхйоахачеи, кIагачеи кхачан промышленноста корттерча доакъоша.

ДIадахача шера арахийцачул дукха дукхагIа продукци арахийцад укх шера воркI бетта республикански министерствашеи ведомстваши. Цу предприятеша арахеца продукци 6,6 процент тIаахийттад, хIаьта республика министрий Советана чуйоагIача промышленноста предприятешка тIаахийттад — 8,6 процент промышленни продукци.

Электроэнерги, мехкдаьттан газ, бензин, дизельний догор, топочни мазут, мехкдаьтта, химе продукци яккхара, трактори прицепаш, электрографически аппараташ, трансформаторий подстанцеш, высоковольтни аппаратураш арахецара воркI бетта план а тIехкхоачашьйна.

Наьха хьашташ кхоачашдара болча промышленноста доакъой коллективаша а толамца кхоачашьйна воркI бетта задания. Цу промышленноста доакъой предприятеша планал совгIа дукха арахийцад тIехьнахьа а чухьнахьа а духхаду назата бирзхъаш, швейни изделеш, кога гIирс, духх, кондтерски изделеш, шерйача шурий продукции, консерваш, кондитерски, махкха-булочни, макаронни изделеш, халкъа шиа кхыдола товараш.

Производства эффективность лакхъяра дакъера технико-экономически хьокхамаш тоадара этапа дикагIа толамаш даьхад СССР 50 шу диъзара цIерагIча Грозненски химически комбината, Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Производственно - товарни контора, «Электроприбор», «Трансмаш» заводий, «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни завода, «Союзавтоматстрома» ВНПО опытно - экспериментальни завода, Карабулакски химически реагентий завода, Грозненски газ чакхйоахача завода, Грозненски швейни производствени объединене коллективаша. Цу предприятеша дIадахача шера воркI бетта арахийцачул дукхагIа арахийцад промышленни продукци укх шера цу юкъа, социалистически яхье хьалха латташ хьа а боагIа уж.

Республикерча промышленни предприятешка дукха балхаш ду арахеца продукции дикагIа хилийтара. Цукха мероприятеш чакхйоах продукцеба аттестаци ялийтара даькъе стандарташа технически хьалаши эргадахара, цо торо хулийт дикагIйола продукци арахеца.

Шоай продукцена аттестаци ялийтаи йола заводаши фабрикаши дукхагIа хулаш латт республике, пачхьалкхен дикъала Знак а луш лаккхерча категорех йола продукци арахецаш йола промышленни предприятеш а тIа-тIа дукхагIа хулаш латт.

ХIанз республике арахецаш а пачхьалкхен дикъала Знак ена 33 тайпа продукци, царех 12 изделие доахеи Грозненски швейни производствени объединеное.

Хьинаре къахьегам а СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината коллектив. Продукцена реализаци яра воркI бетта план 102 процент кхоачашьйнй цо. ПланагIа даьрхIачул совгIа цо арахийцай цу миллион совгIа сома мехха продукци. ДIадахача шера хьалхарча воркI бетта арахийцачул а 6 процент дукхагIа продукци арахийнар дешначара укх шера цу юкъа. Цу комбинато хIара дийнахьа сменаша, цехаша баьча балха итогаш а еш аналезар ю. Комбинат социалистически яхье хьалхалийтар шо де дезар хоа хIара болхлочоа, специалиста.

Толамца кхоачашьйнй воркI бетта план В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектива. Продукцена реализаци яра воркI бетта задани 103 процент кхоачаш а еш соацка 7 бетта арахийцачул 10 процент дукхагIа продукци арахийцай цо укх шера, къахьегама оссарле 14 процент лакхъяьй. Цу заводе хилдинза къовсам лоаттабу кхомбарий хьурнат дарах.

Производствон кулгалдарей хадданна эргадоахаши коммунистически хьасаре къахьегаши хилара дакъе башха дика хьокхам телаш я Грозненски швейни производствении объединене коллектив. Башха дика къахьегама толамаш а даьха дIадоадаьй во пятилетка тIеххьарча шера шолагIа ах шу. Продукцена реализаци яра воркI бетта план тIехкхоачашьйна, арахеца продукции соаккарчул 19 процент дукхагIа хинай, къахьегама оссарле 14 процент лакхъенай. ДIаь сома мехха арахецача продукцех шин сома мехха ир планал совгIа арахецара хьалданна летта декхараш толамца кхоачашду цо. Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадоар кIезигагIа долаш хулайтаргья яхача дешах социалистически яхь делаш хIаьаш тегараша.

Дока къахьегама толамаш лаьхад Назрановски трикотажни фабрика коллективо а. Продукцена реализаци яра укх шера воркI бетта план 112 процент кхоачаш а еш, планал совгIа цо арахийцад 134 эзар сома чухьнахьа духхаду барзкъаш. Соакха воркI бетта арахийцачул 39 процент дукхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа. ХIаьта къахьегама оссарле 38 процент лакхъенай.

Цхьабакъьа цхьайолча предприятей коллективаша шоай торонеха кхоачаеха боагIача тайпара пайда ац, бедаш материалаша зехьа йоаю, машенаши оборудовани болх ца беш латташ моттигаш нийслу. Балха ха зехьа йоаю, аз балхан долаш кIезигагIа хул арахеца продукци, доалу общественни производства эффективность.

Продукцена реализаци яра воркI бетта план кхоачашьяьц республикерча 13 предприятех, царех пачхьалкхенна хIа ца луш йисай 1,6 миллион сома мехха продукци. Цу хьокхама план кхоачаш ца ярех я: А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Грозненски ремонтно - механически завода, Назрановски кирпичаш еча завода, Наурски Шелковской маслосырзаводий, кулай йоаше гIишлон материалаш а йоахаш уж чакхйоахача Карабулакски завода, «Чечингушсельстрой» треста Грозненски аьшкбетона конструкцей завода, кхыча предприятий коллективаша.

Нефтебетум кийбара, парафин, болат, мехкдаьтта аппаратураш, насосаш, цементирочни агрегаташ, электрически инструменташ, хIир, кирпич, вIашагIхетта аьшкбетона конструкцеш изделеш, мебель, кхийола продукци арахецара воркI бетта план кхоачашьяьц.

Цхьайолча предприятеша арахеца продукци оттаьча стандарташеи технически хьалашеи хьежжа яц, из бахьан долаш потребителашкара дукха рекламацеш ях Грозненски кога гIирс беча фабрике, специализированни швейно-ткацки объединене, столярни изделей заводе, кхыча предприятешка.

Дукхача предприятеша кхоачашьяьц къахьегама оссарле лакхъяра план а.

ДIадахача шера воркI бетта хеннарчул чIоагIагIа лохьенай къахьегама оссарле укх шера цу юкъа «Чечингушсельстрой» треста аьшкбетона конструкцей заводе — 20 процент, Шелковской маслосырзаводе — 9,5 процент, кондитерски фабрике — 8 процент.

Республике кIезига яц производствон къахьегама вIашагIехьбаккхара кIезига йоакко еш йола предприятеш, цулгъа дукха балха ха зехьа йоаю, каст-каста болхлой дIабаха бувлаш хуьцалу.

Дукха балха ха зехьа йоаю гIишлон материалий гIишлой индустрен Аргунски комбинате, Ермоловски ДОК-е, Октябрьски консерваш заводе, Самашкински консерваш заводе.

Республикерча подрядни гIишлошьеча организацеша укх шера воркI бетта дикка дукхагIа даьз шоай низаца деш дола гIишлон-монтажни балхаш. ХIаьта капитальни вложеней плаи дукхача объекташка кхоачашьяьц. Наха кхбаха цIенош эксплуатаце дIадалара план а кхоачашьяьц республикерча гIишлошьеча организацеша.

ГIишлош хьалъечара болх эсала делаш хилара цхьа бахьан да пусковой объекташка хьалъеча гIишлон материалаша къахьегама ресурсаш ма хьаар, беш бола болх ритмичеа беш ца хилар, цулукьа деш дола гIишлон балхаш, эсала да, юха де делаш хул цхьадола балхаш, дIадоар дукхагIа хул.

Хьинаре къахьегачар хьаьхокх КПСС XXIV съезда Директиваши ийслагIча пятилетка тIеххьарча шера тIаьйча социалистически декхараши толамца кхоачашдара мел эша торонаш йолаш хилар. Цу гIулакха эшаш хар да ма-мехта дикагIа шоай торонеха кхоачамеха пайда эцар.

Нохч - ГIалгIайчен промышленни предприятей коллективаш, шай мехкара беррига къахьегамхой санна, КПСС XXV съезда сийлена накъвбахара къахьегама вахте а эттa беррига шоай низаш оарцагIа даьхад пятилетка тIеххьарча шера заданеш иде шера плани толамца кхоачашъяра.

ХАННАХЬЕИ ЦА ДОЙТАШИ ЧУЭЦА ЯЛАТ

Ачхой-Мартановски районни Гудермесски городской халкъа тIахьожама комитеташа партийни организацей кулгалла белгтала болх бу 1975 шера 13 мае. «1975 шера хьункъам, чуэцилгеи ювтбоахама культураш кийтьелгеи IалашIдарах де дезарех» аьнна КПСС ЦК, СССР Министрий Совето баь соцамаш цу хьакъехьаьа КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои даь соцамаши кхоачашдара тIахьожам лоаттабеш.

Комитеташа совхозий, колхозий, заготовкаш ечеи транспортни организацей халкъа тIахьожама гуппашка дакъе белгалдыхьача соцамий чулоцами доахIами дIабовзийтаб, уж кхоачашдара тIахьожам лоаттабара планаши мероприятеши оттаьй.

Ачхой-Мартановски районе ялат чуэцачеи цунна дола деш къоттоеча производствении участкашка 300, хIанза Гудермесски района колхозашкеи совхозашкеи 400 халкъа тIахьожамхо оттаваь.

Ачхой-Мартановски районни комитето шоаш пейдаш еш гулалыкхаи лоале а йица «Лермонтовский» «Новосельский» совхозий кулгалхошеи специалисташий ладийIар. хьункъам чуэцачом ялата довл дечеи цIенхаштта кхоачамбоацараш хилийхо бахьан долаш царна бехк а беш. Тахка а техка комитете бийиаб «Орджоникидзевский» совхоза халкъа тIахьожама гуппа болх а. Цу гуппа доакъашхоша совхоза кхалка бахкI бейа яьй. Гучадалла кхоачамбоацараш ханнахьа дIадахар бахьан долаш совхозо ханнахьа чуийша хьанкхар гуоакъа кийна кIа. хIаьта хIанз балхаш дика вIашгIехьдакъа бахадавараши, сома чубахьаш латт.

Гудермесски городской комитето «Дружба», «Гудермесский», «Новогрозненский» совхозашка яьча рейдашIа пу боахамий директороаша балха гучадаьла гIулакхаши дIадахара тIалевоадаь показаш тедаз.

Хьункъам чуэцара кийгю ялат ар чуэцаш дечa балхаштеш хадданза тIахьожам лоаттабеш хьинаб Ачхой-Мартановски района «Ореховский», «Овощевод», Гудермесски района «Терек» совхозий халкъа тIахьожамхой. Цу дешарие латтта балийтар Ачхой-Мартановски районага ка бола ялат доххара халкъбоахама план хIанане тIехкхоачашъяйта. Ялат чуэца боалаш латт Гудермесски района механизаторш.

Цунца цхьана дIенхаштта кхоачамбоацараш аз Ачхой-Мартановски районни Гудермесски городской комитетий балха. «1975 шера хьункъам чуэцилгеи ювтбоахама культураш кийтьелгеи Iалашдарах де дезарех» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам кхоачалбина шоаш оттаьь мероприятеш леладоа кхоачалбю. колхозий совхозий халкъа тIахьожамхой цу балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш хулга Iалашдац.

Гуппашта тIачIоагIбаьча районни городской комитетий членаша. штате йоаца активо цар болх кIоарга тахкаш, наха эшача метте практически повкъостал дац. Из бахьан долаш дукхагIйола гуппаши посташи боагIача тайпара къовсам лоаттабеш бац ялат ца доаде ханнахьа чуийца дешахара.

«Лермонтовский» совхоза халкъа тIахьожамхошта хIара гийнахьа гуппа а зехье ха йоаеш латташ хул укхаза ялат чуэца техника, автотранспорт. ялат дIа-хьа кхухьача хана аз IочухIиташ довлу. доакъао лечкъаду. Цхьабакъьа уж кхоачамбоацараш дIадахара оаоагIбоалаш бац уж.

Ачхой-Мартановски Гудермесски районий колхозийи совхозийи халкъа тIахьожама гуппаша лоттгIа тIахьожам лоаттабаш хьатташкеи сыладаккхен долча ялата доаш Iунели миште ду хьожаш. Цу доагIаш лац хьажкIашта шекара сменлаш, баьцадоаешта, хьыча культураштa хай дилламара. Ялат чуйна кхаш чах Iошкъа ца дахаш, биго ханнахьа шоалагIа юе культураш дIа цо. зиба лаьтташ ца хьаь, гIожел могаш доакъав IалашIдалга ледара леладаш доаш багIа уж.

Ачхой-Мартановски районни Гудермесски городской халкъа тIахьожама комитетанта дIалайтах ялат ца хадеши ханнахьи чуйна ца хьохкар бола КПСС ЦК, Министрий Совета соцам кхоачашдара гуппайи постайи вIаштIехьбоаккхача цIенхаштта кхоачамбоацараш хила. Уж довзийтад шиа дикхе белгалаьь кхоачамбоацараш дIадахара. Кхы тIа а цо доагIар дийза доагIаш ялат ханнахьа ца оалеш чуйна дикхара балхаш вIашгIехьдасахача партийни, советски, боахама организацешта повкъостал даза бехкага халкъа тIахьожамхой оаларгIбахара. ДоагIаш дукхагIа хьалеха деза шоай беш тIа ялат чуэцачех пхьинна доал дечеи кхоачамбоацараш хулийтача гIулакхеха накъгара специалисташкара.

Из бехкига бола деча хана халкъа тIахьожамхой тоххамаш шера боллхлойи колхозой колхозий коллективашка кхеьийлга а массанахьа дIадовзийтага а Iалашде еза.

Городской районни халкъа тIахьожама комитеташ декхарийла йолла колхозий, совхозий гуппайи постайи балха кулгалделга тоаде, партен правительства директиваш кхоачашьяраш цар кхы а хьинарегIа къахьегаргдола гIулакх Iалашде.

КХОМБЕШ ДIААХИЙТА АЬШК

Промышленностан гIишлошьечеи аьшках пайда эцаш из кхомбеш дIаахийтарах хетаь городской районни комитетий председателашца инструктивни совешани яьй республикански халкъа тIахьожама комитето.

Халкъа тIахьожама Грозненски городской комитето хоьза бевоьга халкъа тIахьожамхой цу балха юкъебаха тIа а хьийха Iаьшка кхомбеш дIаахийтара вола общественна хьажло чакхдаьктад. Цига накъа лоацаш хилар производстве хьалха латтачонех, рационализаторех, профсоюзни болхлоех, материально-техническа снабжене управлене специалистех. «Комсомольски прожектора» штабашкареи отрядашкарен вола 100 сагь.

Из гIулакх миште латт хьожаш кхаи уж 16 министерствеи ведомствеи, 13 промышленни предприятеи гIишлошьеча организацеи.

Даьча тохкамаша гучадаьккхар дуккхача предприятешка пайда лакхеьдоача организацешкара аьшк кхоачаш еш йола заданеш йолга. Алхха СССР ювтбоахама гIишлошьеча Министерство цаI мара яц 1972-ча шера денз хIаза шера «Чечингушсельстрой» треста аьшк кхоадара заданеш ца уттаьа. Шийа аьгIагIа цу тресто а юхеш йола заданеш тийнайд шиай ведомствеча предприятешта.

Халкъа тIахьожамхой хьежача 13 предприятех аьшк кхоадара шоашта оттаь заданеш кхоачаш ца еш 5 предприятех йисай. Царех я «Пищемаш» яха Аргунски завод, «Красный молот», «Трансмаш» яха заводаш. хIаьта кхитта Нохч-ГIалгIай гIишлошьюо управлени.

«Красный молот» заводе аьшка кхомбара план 3866 тонн йолча кхоадаьо 2065 тонн мара яц: «Трансмаш» заводе план 905 тонн йолча 370,2 тонн аьшк мара кхоадьлац. шоай планаш кIеззига кхоачаш ца еш йисай Аргунски «Пищемаш» яха заводи Нохч-ГIалгIай гIишлошьюо управлени.

Аьшк кхомбеш дIаахийтара заданеш кхоачаш ца яра кортторча бахьанех цаI да Грозненски металлосклада аьшк лоаттадеча металлургически заводаш хьакхухьийта аьшка листаш заказчекъа бозбамагIа сома болаш ца хилар, вешта аьлча 6, 8, 10, 12 миллиметр сома болча листай метта цар хьакххухьийт 14, 16, 18 миллиметрова листаш. Масала. 35ГС маркех волча 14 миллиметрова болата листай метта Макеевски металлургически заводо хьаийтар миха 5 йола 16, 25, 26 миллиметрова листаш.

Цу тайпара шоашка дань заказаш теравл ца беш болат хьакххухьийт Енакиевски Челеновецкии металлургически заводаша а. Цу гIулакхо предприятешка болат хьачакхь хулаш ха йовийт, пуд совгIа кхиш бохташ из дIа ца юхйтача а ялаш уж.

Иштта «Красный молот» завода республика хьыча предприятешка хулла айизар цу аьшк 107,6 тонн болат эшшача бозбамагIа сома волох. Из деш ха ца йоаьча кхоззар завод. хIанз аьнча кхыча тайпа яхича дикка лаьгIнаттьяз арахецача продукци дикал.

ХIаьта Вологски цIерагIча Мелитопольски заводо чозйоккхача диаметора турбашка ца яйташ йисача Аргунски «Пищемаш» заводе шийа продукци дукхагIа прокат вIа а дехийташ хьасе йийзар. Цунъхьа цу тайппара моттигаш нийсъенча дукхагIйолча хана организационно-технически мероприятеех а пайда балаш.

Халкъа тIахьожамдоша даьча тохкамаша гучадаьккхад аьшка производствений кхоачача гIулакхашта дIаухийтилга. Масала, карташ, шиай доалахьара таражаш, доа наIараш, тIаьш, кхыйола хIамаш хьаеза. Да волаш санна иттах ялаш дукха аьшк ула «Трансмаш», «Красный молот» цIенош лу йоккхий панелаш арахецача Аргунски комбинате, аьшкабетони конструкцей Грозненски заводе, кхычахьа.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да цу заводашка хьаухийтача аьшка продукцена учетеча а. Оприходовании счетагIа ээча дIадалара массеза яхао мо теоретически хьоастадаьча плазалах ду. хIаьта цул долаш дола дозал дукха кIезигагIа хул. ТIаккха продукци хьаяра аьшк дача санна бозбамал совгIа «дIаахийта» зезаш хул.

Халкъа тIахьожамхоша гучадаьккхар шоай заседанешка дийцар халкъа тIахьожама республиканский Грозненски городской комитеташа. Кхоачамбоацараш доа дIаахийтад партийни советски организацешта.

Кхом беш аьшк дIаахийтара дукха теркам тIаухийт предприятешка йолаш йолча халкъа тIахьожама посташи гуппашеи.

Иштта «Красный молот» завода халкъа тIахьожама гуппа (группа председатель — Шемякин Б. Ф.) хадданза хьожеш хул аьшк кхомбеш дIаахийтаю заводе миштa дац. Цу гIулакха кан-ханнахьа пейдаш ю укхаза. Гучадаьлча кхоачамбоацараш дIадахара администраце показаш ядоах. парех цхьаь «Машиностроитель» яхача дукха тиражи йолча заводской газета тIен цехашкарча пенгазеташ тIен, халкъа тIахьожама гуппа стендаш тIен.

Дика болх бу 1200 сома мехха аьшк кходе гIо даьча «Пищемаш» яхача Аргунски завода, 162 тонн аьшк кходаьча Нохч-ГIалгIай гIишлошьюо управлене халкъа тIахьожама гуппаша.

Иштта ца чакхдоахача гIулакхашна белгалъяьйнай «Автоспецоборудование» яхача заводе халкъа тIахьожама гуппа а (группа председатель — Пуличев Б. И.). Цу гуппа гучадаьккхар заводе оприходовани яза 5 тонн аьшк хиннилгеи производствении кодаш заказаш укхаза кхоачашдаьхьаьгеи. Халкъа тIахьожамхой материалех балхара дIахаьцкхаш цеха начальник Гейнисман, тоадар аьшка учет ярн из кхомбеш дIаахийтаи гIулакх.

Цу тайпара шоай болх ечеш беш халкъа тIахьожама гуппаш кIеззига яц республика кхыйолча предприятешка а.

Партийни организацеша, предприятей коллективашеи халкъа тIахьожама организацеи цхьана къахьегарах республика дукхагIйолча предприятешеи гIишлошьеча организацешеи кхоачашъю аьшк кхомбеш дIаахийтара заданеш. Цу гIулакха шоай теркам дIахо а лацI ца беш тIаухийтаргба республика халкъа тIахьожама организацеш.

Н. БАШИРОВ,
Д. МИЗЯКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета инспектораш.

КАЗАХСКИ ССР. «Казнефтегазразведка» яхача Гурьев управлене Прикаспийски мехкдаьтта доахча экспедице буровиеттараш яхье баьнаб КПСС XXV съезда бахa мабоагIара накъабахара. Хьалха йоагIа вокккхагIволча буровой мастера коммуниста Джукатаев Зарифа бригада. Цо хьогехьа а рапорт деннад мехкдаьтта лохаш скважинаш яхара пхе шера план кхоачашьярах. Хьалхе латта коллектив хIанз Дараймола (Урал хи аьрда оагIорахьа) участка лаьттан чепашкара мехкадаьтта лохаш я.

СУРТА ТIА: З. Джукатаева бригада членаш вахта чаккхъяккачул тIехьагIа. Аьрдехьара аьттехьа — П. Сарсенталиев, К. Тлеибергенов, С. Абдрахманов, З. Аманбаев, Б. Мустафин.

Г. КОШКИНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Плановни заданеш социалистически декхарийн кхочушдеча эгара тIех кхиамаш болаш къахьетарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо совгIатаи деннад СССР мехкадаьтта промышленноста, СССР мехкадаьттая газовни промышленноста предприятеш хьалъеча Министерство, СССР промышленни гIишлой хьалъеча Министерства, СССР юртарча гIишлош хьалъеча Министерства, СССР гIишлон материалий промышленноста Министерства предприятей организацейи производственни участкай мастерий гоуппана.

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Коробов Виктор Матвеевича — Октябрьски бурам деттара бахкий управлене вовшахтIоьхна буровой мастера.

Монахов Михаил Михайловича — «Малгобекнефть» мехкадаьттан гази йоаккхача управлене скважинашта кийтаман ремонт яоа болча вовшахтIоьхна мастера.

Солнышкин Дмитрий Семеновича — «Старогрознефть» мехкадаьттан газа йоаккхача управлене скважинашта даьтта кIелхьа ремонт яоа болча мастера.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Астамиров Султан Гагаевича — «Севкавнефтегазстрой» объединене механизаце управлене мастера.

Гайпулов Аагат Халиевича — Нохч-ГIалгIайн гIишлон управлене № 7 йолча гIишлонмонтажни управлене мастера.

Мальсагов Георгий Илрисовича — «Севкавнефтегазстрой» объединене № 7 йолча гIишлон управлене мастера.

Резванов Руслан Ахмедовича — «Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дIа-чаха леладча механизированни колонна мастера.

Снегирь Владимир Петровича — Старогрозненски бурам деттара бахкий управлене буровой мастера.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Хантемиров Гелимдзан Шакеновича — Малгобекски бурам деттара бахкий управлене буровой мастера.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Калюжная Антонина Ивановнайн — «Чечингушстройматериалы» производственни объединене № 2 йолча Грозненски гIишлон материалий комбината мастера.

Фекличев Дмитрий Петровича — Грозненски аьшкбетонни конструкцей завода мастера.

Яковлев Владимир Ильича — Грозненски бурам деттара бахкий управлене оборудованештен скважинаш цIоагIъеш болча мастера.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Полешников Василий Петровича «Сунжанефть» мехкадаьттен гази йоаккхача управлене мехкадаьтта кийчдоаш дIахедаттеми йолча участка мастера.

Мусаев Даниил-Бек Эльмурзича — Нохч-ГIалгIайн гIишлон управлене № 1 йолча гIишлонмонтажни управлене мастера.

ДИКАГIБАРИЙ ЦIЕРАШ ЙОАХАШ

Грозный станце вагоний дикагIвола осмотрщик лоархIаш ва Вакуленко Петр Иванович. Цуо професси тIехдика карадерзаь волча цо хьежа чакхъяьнийтай эзараш вагонаш, цхьа кхоачамбоацар дисадац цун ца гуш, дIа ца доаккхаш.

ВIашагIтеха моаьхаш кхуъна поездаш цо а цун ковкъостахьа а сиха кийчъю гаьнача рейсашка яха, кхача сэзча ца йоахаш дIакхочаргхилара тешал я ду. Ийслагiча пятилетка тIехъьарча шера тIехдика производствени кхоахамаш дахарах П. И. Вакуленкона «Къахьегама сийлен III степена» орден енная, машинакъахочун Ерригсоюзни ди тIаккхоачача деношка машинакъа грозненски отделене кулгалхошен райпрофсоюза президиумен «машинакъа грозненски отделене вагоний дикагIвола осмотрщик» яха цIи елар цунна.

«Къахьегама Сийлен III степена» орден елар промывочно-пропарочни станце оборудоване ремонт еча слесарь Эздиев Мусайна а.

* * *

КПСС XXV съезда доккха къахьегама совгIат кийчдеш ба грозненски цистернаш юларгаш.

Съезда хетталаьна къахьегама совгIатах фонда чотех хIанале планал совгIа 10770 цистерна цIенъяьй цар. Цистернаш цIенъярга дIебода мах лохбар, къахьегама овсарле лакхъяр, материалашта, растворителашта, Iанара, электроэнергека кхоамбарах 20 эзар сом кходаьд промывальщикаша.

ЧIоагIа безаме цIераш йоах укказа производстве хьалхаьттача промывальщикий Алиев ЯрагIе, Выпрешкин Дмитре, Саварин Григоре, Бибулатов Ибрахима, Ясанов Мусай, иштта кхыбар. Уж ба социалистически яхье хьалхалаттараш, хIара дежурстваг Iа планал совгIа — 6—10 цистерниш цIенъю цар.

* * *

Грозненски машинакъа узле итта сиз хургвац вагонни депо автоконтрольни пункта слесарь Тихонов Григорий Кузьмич ца вовзаш. Григорий Кузьмич кагирхой наставник, цар доттагIа ва. Вахара йоккха опыт, лакха балха говзал йолча цо шийна специальность Iомаяь 47 сага. ХIанз уж а лакха квалификаци йола, цIоай болх бовзаш а безаш а бола болхлой ба.

Автоконтрольни пункте эггара хьалха балха баьхкар Начхоевгlар ши воша: Руслани Iийсан. Кагийча наха производство фуй хаиар. Григорий Кузьмича шийна тIаьйщар царна балха говзал Iомаелга. Дукха ха, цо дIабахийтар цо царга.

ХIанз уж автотормозни гIулакх дика довза специалисташ ба. Iийса Грозный станце автоконтрольни пункте бригадир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат ва. Укх шера дийша а ваьлла вагонни боахама техника диплом хьайнар цо.

Начхоев Руслан подвижни состава автоматически тормозни чоалханеча воздухораспределителашта ремонт ю лакха квалификаци йола слесарь ва.

Г. АНОХОВ.

КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Паччахьалкхен плани социалистически декхараш хенал хьалха кхоачашдаре пьржача социалистически яхье дикка лоакхий толамаш карагIдаьннад назрановски трикотажни фабрика коллективо. ПланагIа ворхI бетта 2520 эзар сома маьха продукци маьхала яккха езача 2818 эзар сома маьха продукци маьхала яьккхай, планагIа 2520 эзар сома маьха товарни продукци арахецa езача 2684 эзар сома маьха арахийцай, планагIа 2580 сома маьха валови продукци арахеца езача арахийцай 2719 эзар сома маьха.

Иштта дика производствени болх вIаштIехьбоаиххача доккха дакъа юкъедиллад фабрике дукха организаторски, политически болх дIахьоча предприяте партийни органнизаце.

Цехови партгруппашка хиннача отчетно-хоржами собранешка хьахьекхар коммунисташ чIоагIа хьийар пайда доаххийна къахьегама толамашта вай парте XXV съезда пакъбаха кийча хилар. КПСС XXV съезда сийленца накъбахара тIайшача декхарашка керттера теркам тIабохийт производства эффективность лакхъяра: къахьегама овсарле лакхъяра, фондах хьабоала пайда совбаккхара, продукцегa дIебода мах лохбара, арахеца продукци дикагIа хилийтара. Иштта, шу доладелча гIоне къахьегама овсарле лакхъяра план 107,9 процент кхоачашьяь фабрика коллективо. ДIалахача шерага нийсдича къахьегама овсарле 28,8 процент лакхъеннай.

Уж доккхий толамаш доахача масал хьоахаш къахьег коммунисташа. Царна юкъе я НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат заправщицалла болх беш йола З. Д. Барахоева, индальни машинашта ремонт еча мастера гIонча, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член З. А. Орцханова, фабрика парторганизаце бюро член, слесарь А. Б Копархоев, иштта кхыбараш а.

Фабрике хин-хантахьа хул доллача хIаман кхомбарга хьожаш йола рейдаш. Производстве отходех бахача наха эша товараш арахец.

Укх шера хьалхарча ялх бетта производстве отходех арахийцача продукцех 66 эзар сома маьха продукци маьхала яьккхай. Цу дерригне вIаштIехьдалийтар тха цхьан сома маьха арахецана товарни продукцега дIадодар 1970 шера ялх бетта дIалахачунца нийсдича 18 кепиг кIезигде.

ТIехь-тIехьагIа дикагIа а хул фабрика коллективо арахеца продукци. Укх шера нюнь бетта Нальчике хиннача РСФСР художественни Совета хьажаре 1976 шера тха фабрика коллективо арахеца лаьрхIача изделешка кхоллагIа моттиг яьккхар. Укх шера трикотажни изделей 19 модель хувцаргья. Царна меттал арахеца йоллергья кердача моделех йола тIехдика изделеш. ХIанзалехьа хийцай 13 модель, юхейнса ялх модель а шу чакхдалалехьа хувцаргйолаш я.

Б. ГАГИЕВ.
Назрановски трикотажни фабрика парторганизаце секретарь.

ЛИТОВСКИ ССР. «КПСС XXV съезда — хьинаре къахьегам» — цу тайпарча девизагIа яхь йоржадай Вильнюсски радиокомпонентий завода комсомольцашех кагирхошех. Предприяте 1200 гарга комсомольцо пятилетка таллам хIанзехьа хиннад хьайха кхоачашьяй.

СУРТА ТIА: сборочни цеха дикагIа ярех йола радиомонтажница, коммунистически къахьегама ударница Гарнева Надежда.

А. ПЕЛЕНИСА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОРАДЕ ЮКЪАРА РУЗКЪА

ХIара сага деше, къахьега, йразе ваха шерра паькъаш хьадайллача вай мехка общественни строй лардаша хир хоададаь дIадаьхад къоалаш дар, социалистически доалахьен тIакхувдар саина доло дIанхача замах юхедиса ийрча гIуллакхаш хьахилора объективни бахьанаш. Цхьабокъда дийдалийта боккъо ва цхьаболе тIехьабиса кхетам бола мах вай юкъарча рузкъах на етташ бахе гIертилга.

Цу нахапа хаддалза къовсам лоаттабу партийни советски органаша, милице, прокуратура, судо, хIаьта иштта общественносто.

Къаьстта лакха ба цу бехктокхамерча гIулакха юкъе общественносто лоаваче дакъа лоархIаш. Тайп-тайпарча общественни организацеша, халкъа тIакхьожама группашен комиссеш, къаьсттача наха гучайоах дечкъораш ду моттигаш, бе боагIача органашта хоам бу халкъа рузкъа кхоа иа беш а зарнахьа а дIаохийтарах. Цу дерригне дика гIо ду уж кхоачамболцараш а уж хьахулийта бахьанаш а дIадахара.

Сенна дувзадена да социалистически доалахье лорарa паччахьалкхено селлара йоакхо яр?

Укхазе керттерар да вай Дайхе ЙIаьхийн низ болаши хулийтар, советски наьха дерриге хьашташ диззагIа Iалашдайтар вай юкъара рузкъа — социалистически доалахье хилар. Цун тIаккхувдараш эгара хьалха паччахьалкхен низ бохабе гIерт. Цул совгIа цар телхаю къахьегарга хьежа рузкъа дIа-хье декъарах лаьтта социалистически принцип, вешта аьлча къа а цо хьегаш общества хьалахьол бахаш ба уж. Халахете я, цу тайпара нах вай республике а ба.

Уж, массаза яхар цо, цхьаннаха ... ба. Царех ва М. М. Сатабаев. Лаьна хьаллачара мукъаьаьлча ше хьалхагIа даьнох дакхе а ваьнна берригача наха саина хьаьнала къахьега уйла хилавзар цун. Вахара аьттув хетар цуьна паччахьалкхени бахача паьхен рузкъах ка еттарах. Иштта 1973-ча шера 25-ча февралe бийсана Шаьлара № 54 йолча тика чура 300 сома хIама йихьар цо. ХIаьта цу шера 8-ча марта Шалински района Мескер-Юртара Аргунски райпо № 2 йола ларек хьа а яьста цу чура 368 сома товар лочкъадаь. Уж зуламаш дIарак дукха ха яккха лаьне чувалла суд йир Сатабаевна.

Кхы цхьакха а масал Х. С. Лабазанови А-М. Хаджимагомедови кхоне мах ба. Дуккха дукхагIболча вай кагийча наьха саина къахьега а деша а шоай торо йолладе а кхьдар хержар цар. Царна дезадениадар «атта» вахар. ХIаьта цу тайпарча вохара наьхьаша сугага кхочачабир уж. Хьахочо С. К. Керимова шийна болх ледара барех 1974-ча шера 17-ча октябре Наурски райпо культмаге чу а баьнна ... 3351 сом мах бола хIамаш лочкъайир цар.

Кхы а кхерамегIа зулам да Сунженски района С. М. Кирова цIерагIа колхоза спорта методист хиннача Зуриччева даьр. Тайп-тайпарча спортивни мероприятешта эш яхаш лоацача юкъа 10000 совгIа сом колхоза ахча лочкъаьдаьд цо. Колхозе физкультурен спорти дегIайоалаира цу методиста даьр тамаш я-кх дукха дале. Цхьабокъда цун кассе-м жийна юкъе цIиккхача бeрзо лep даьх цо. Из хургдацар колхоза кулгалхой ледара хиннабецаре.

Цу тайпара масалаш кхы а кхуела йиш йолаш да. Цар хьахьокх цхьаболча наьха саккетам чура тIехьайнсо уйлаш дIахара тIаберзабаь болх маьбоагIа масаналья ...

Ш. АУШЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР прокурора помощник.

МЕКСИКА КIА — ТУРКМЕНЕ КХАШКА

Геленов Амана тIаьрьаккъе дадар кIа доьхкий баьлаш. БIаьха нийс баьб пар — Мексикера Туркменски республика столице Туркменски лаьттан леладара Iилма-толхама институте доакъарийн ялатийн егротехника отдела заведующе экспериментальни кхай тIа гулдьа дIалийра мексикански сортех дола кIа. БIаьсти кIа фийг бизача хана опытни кхай тIа каст-каста ахо баьлар колхозий кулгалхой. Царна дезадедар таьнарча мехкара денар, бакъда берригаш я кIа мел дерга хьежаш бар.

— Цу хьалхарча шера дикагIа хьувкъаьм белар Сиете серрос — 66 яхача — гектара тIара 50 центнер. Вокх, 1971 шера опыта лаьрхIа из дIалийра моттигерa колхозашка. Мексикански кIа Iаггара дика даьлар, 50 центнерал совгIа тIа даьлар хIара гектара тIара.

— ЯлагIа шу да кIин цу сортага тхо хьежаш дола, — цунц Геленов Амана. — Тхайцига, экспериментальни базе ше дика хилар гойтад цо. ХIанз тохкамаш деш, из дIадере дикагIа йола хаваш белгальеш да тхо. Мексике, шийна даьхене, из дIадуош ма хиннадий бIаьсти. Оаха гуразьа дIадуа. Колхозашта эш дIадеса йориаех, хий тохара режимахи удобренеш мел тоха езахи йола рекомендацеш. Укх шера чакхйоалаш я опыташ. Iалкха института йиш хургья кердача ялата культура сортовой егротехникех рекомендацеш яла.

Мексикански кIин цу сорта теркам тIа хIана бахийтаб советски Iилмахоша? Вай мехка доаш ма дий производстве доаш дика долге хьахьекха. Туркмене хьалашка дика хьувкъеш доача кIин даьхен сорташ.

Хи доаца бола сорташ, хIаьта иштта да Сиете серрос — 66 яха кIа, ялата боахам интенсивно лелабе йиш хулийташ да, — боах Геленов Амана. Из Iодинжац, кхычарга диллача дикагIа кхач. Тха лаьттан-климатически хьалашка кеп кхайча ахьа кIира доаллаше кхач да, хIаьта даьхен сортех дараш ши кIира лаьча мара кхачац. Ялат доашача хана тиййиача мукъадьнимча лаьтта хьажеIаш дIае йиш я. ХIаьта хьахьекхад силоса лаьрхIа а ялата даьрхIа а уж дIае йиш хилар.

Цу цхьан хаина мексикански кIа экзамен луш да Паччахьалкхен сорташ тохкача сете Туркменски ССР-ча Госинспектура ялатий- культураште йолча йоакхагIча агронома Кудимова Лерисас дунц. Сиете серрос — 66 сорта даь шера даьна тохкачех хьехнаво:

— Ялатий культурай доазол вовзаьа сорташ тохкача участке Сиета серрос—66 дика хьувкъаьм беннаб — даь шера кхъера лаьрхIача хIара гектара тIара 66,4 центнер. Цу тIа а мох нь маьях цIи хезача вай Безостая-1 яхачох яьчуа вогIа яп.

Туркмене пхьайолча зонашка укх шера районированни яь да Сиете серрос—66, хIаьта из деладу доазоьаш шерлуш а доагIа. Тахан республике дIадувча кIих ялагIа дакъа из да. ХIаьта а Госинспектура цу сортах юкера заключени еннад, тохкамаш дIахо деш а да. ФуннагIа а хила ма мегий. Иштта, дIалахача шера зага а деаца шелал эттар. КIан кеаза сорт тайп-тайпарча хенашка дIа ма айналарий. Аьттуо бедаза «мексиканка» октябра тIехьарча ах бетта — ноябра хьалхарча ах бетта дIадийлача беадамий. Цо дика лаьра 12—14 градус шелал. ХIаьта цу сорта кIа хьалхагIа — сентябре — октябрь болалуш дIадаьккхира шелало толхазло.

Малкис МИНА. (АПН).

Сурто бехк бу

Укх сурта тIа вайна гуча тайпара йирча гIудахх да горох Грознерча Мичурина поселкерча Гойгова ушнагIарча цахадаш нах чуухача тикана хьалхашка латтар. Укхаза сека латтача догIан хина гIоали когаш берзана, настараш цьахьекха мара дIи-юха баха йиш йолаш бац нах. Цул совгIа нукха догIа дийлхача укхазара чухьедача хиво сатем бобаьб гонахьа бахарий, хIаьта сабрийна арахьара тIановгIачох ухалашка кхьоча саина хетадалийт бIел делла Iехача пхьидаргаша.

Миштта хьахиннай из «ушал». Цу хаттара жоп луш укх тайпара язду редакце сурта тIа гуча тикана гонахьа бахарашa:

— Иттех шу хьалха из хий дIаахийта турбаш еккар Горзеленхоза треста. Турбашка хий хIачудахийта даьккхача харша нуккаш дIахдуис укхаза бахача цхьабоача наха. Цу нукхашта а чуухача кходе а хьалиуз харш, дIакъеал турбай Iургаш. ТIаккха беррига нийсъ дIа а зьяье дIаотт хий, гоадаьнпар бахача наьха коашка чухьа. Цу гIулакха оарц даха Октябрьски райисполкоме иха когий кIийлеш лаз тха. Оаха дIадувзачунга ладуагIар мара цу гIудакхах хIама деш бац уж. ХIаьта иха цу совгIа да я и тхо нига уха.

— Хьамсара редакци, хIанз хьо варкагIа цо йоале укхаза даха йиш болаш дац тхо, — яхача дешашца чакхдоал цар кисьмо.

И. ПЛИЕВА сурт.

М.-С. ПЛИЕВ

«ХАЛА УРХЕ»

(ИШТТА ЦIИ ЙОЛЧА РОМАНА ШОЛЛАГIЧА КНИЖКА ТIАРА)

ВIАШТТА шоаза Iаьхача къежа-къайго сомаваькхар Зейнал. КIал фезга хIесса йоа уллаш из тIеоа бийна дIа да довккаш. Эттара ... хьа деттаьна доа Эср ду тата. ... гаьнаш хеалчи санна хийтар. Кхувоча юкхе йокъастна деода воз ... йилла тIаьйса уллаш Iаза. Дийна доллаше фуь ... шерое йийлла из цун баге. ... царгIора воалла хена бIатабелла, вIелг гуоборхаш баьде ... Эса чIоже хIанз ... ... хьалхадарбаьнда... ... ... бIаога холлооа ... кIелхара цIа.

— Iаза! ГIатта, — оалдаше «ХIай!» аьнна чваийккхо Iаза.

Даз хIама шеддена хургдахьа, — аьлар Зейнала.

— Ой — аьлар Iазе. — ма чIоагIа кхеранна-кх Iа со. Ишта а уллар со во гIа гуш.

— ГIанахьа дайначов-м сатохаргдар вай, сомагIа ца торе. Мотт миштаб хьа? — хьаьттар Зейнала.

— Кхы вIаштIехьа-м хьайхагIа а миччa баьз ер, — аьлар Iазе. ЦIа тоне кхувоча хьаьк а хьежаш.

— Толаш йоаччаь тIеттача, тата хийна накъъинд Зейнала. Велтьабоча цiжа хеза юкхе сацар из. Цу хена юха кхаьчача сояна лекхаряйла ваь байсада толам йолчаь воагIа моллагIа гIалло, говза баьон. Цига хьалтIакхоачуше юхаэзар цао шоай говзаш.

— Малаша шо?! — хьаьттар Зейнала, хена тIехьацкяра толи юхь хьа а къалдеш.

— ХIа, Зейнал, хьо да из? — аьлар Зоврабика. — Ассаламалайкум!

— ВаIалайкум-салам, машша а воагIаза, — аьлар Зейнала. — Увайе хIана ваи шуча?

— Патоула тIа а кийслени вIашка еттача чов хиннай, — аьлар Хьадриса.

— ЧIоагIа хиннай?

— Аьттига пхьаса голинт дIайохийташ-м хиннай. Долле, — аьлар Зоврабика.

— ДIайоле цIи! — аьлар Дудаоа, кхувоча йоагача цIерат бIарг кхетташе. — Господа! Цiалеткоти гIальин да сагаь нех.

— Хьо из чIоагIа кхев, ва Дудар, — аьлар Зоврабика. — укхазахь хьалвальнао-м шу Эсо ловзадеш юхахьоагва хьона.

— Зоврабик, сайх кхераш дац аз дуыцао, е хьох кхераш а вац. Сона-м хов, хьо укхаза ладара ца вагIилга. — аьлар инарала. Инарала чин-мДеникина деннадар цуьна. Экажкъоигий-Юрти Сурхотiех йоагае гIо даоьх. Бакъда, дукхабешта хоаш сацар-кх из малоа. Долча беса из дIалайча-м Зоврабика ше а жIов дIаяккха мегар Дудара а цунна новкъоста а.

Эсалча ваха сог аьлар Зоврабек. Шийн хана дукха тIем тIа лаьтта а тIем тIа ваxале вьоалаш вавах эйнот дъинна дукха бедда лийлийн а вао. Импераалистически тIем тIа дото жIагор а доаккхаш белгалвалаьвх ведда леллаше яь хинна итт цун сед дIа а яьхха. «Дикий дивизе» командира боккъо сзао из дахве. Дийцаене а тихара чин а деина воллой ледера командира вно Зоврабикаьх.

Петрограде гIайтта хинна боалгIай тоIабе а ца туташ «дикий дивизена» хинна гIалгIайн полк цIабийцача тIехьагIа къоаIах дувнаш а шиьз шерIаш поле йир цох. Цу хана Эсказоева кулгалдеш ваи Зоврабик. Дещмана дукъал я майра дийтар из. Цхьабокъда, цул тIехьагIа Советски Iедала воастагIа хилао. Кхьхат а е мотт а ца хова волча Зоврабика шийх тIема отатег тарлар. Паччахьа виоввлашен дьина даьшен дувначов тIаьна а ваьхна массехк зулам дир. Деникеваьнна хана юхахьежача хайда цуна тIехьашкахьа шийна никъ боацилга. Соо кIоага дIачувзававо Зоврабик. Цуьхьа хIана а вIаьIирта из къорвала да тугаш. Из вай алiao, ше моттгаш коннабоалгIар цуна тоьала.

Лаьна да эшаш дийкахьа сенна саьяла из воа.

— Бахь тIа Iооттаде Iа, Iазадаа хIама, — аьлар Зоврабика.

Дахчан оаркао чу шоттадукки жувоах яь хьаттIемашаш Iочу а сиха, юкъе хьонка беахIа чубола хал оттабю Iазе.

— Господа! — аьлар Зоврабика. — Сона чIоагIа повкьа да, ма деззача бесса шо тIаьна а шоана гIулакх де а сай вIаштIехьадолцаш. ХIаьта а гика хет сона шо сай тухачексалах кхетаа. Фу маьгьи сош, коньяк е кьаьнаk? Дудабе вожа вIашн бIаьвахьежар.

— Генерал дикагIа малагIа хоттьона? — хьаьттар Дудара.

— Сона дукха хана деш хинцдар эрсий IаьдагаргIа мела. Цхьашта бIаь коньяк цирга вай. — аьлар вокхо.

«Хьо ва-хла со. Росве мел бiола ГПУ оацагIа кьеккар. Кестах кIай мосан йоахе а бIатташ-м довзаргдолаш аз» йоахаво Зейнала шийна дагахьа.

Коньякал цхьаша къунг бабана йолчал Зоврабик.

— Йаааь, дiа-м ма чхий шо. Сони ух шо? Мехках а даьхах а даьлча мөлагIа цун ма оаш хтоглао?

— Со юхавоагIаргволаш маьа йоллы, Зоврабик. Аз даьлад йирд цун хьона, со юхахьочачеч укх доамел Советий Iадлала дувзалара гIайнаш-м хургхиладаь, — аьлар Дудара. Зоврабик велакелао.

— Вела-м вела хьо. Эсалдовла ца толаш волка-м хьагIа тевгда Iа амао тIакхаl! Дийнало тела а ма мег. Увайс, къьасIа повкъа да. Мела ма итайехь ия. Со юхавалия лора я ве.

— Кулг довцао ма дий цун. ДIавитача а тенхабе бала мара цох хила хьона тIехьале я иц, — аьлар Зоврабика. — Цхьабакъда Iа юхавоагIаргва кхасол-м со тешац.

— ХIана тешап хьо.

— Шун юхалахка уйла дIабе дезал а ийша вода оргвоцал Висан-Гиоа.

— Ше дIавахача юхебитача дезал хьувзаберо кхоош бигаб цо.

— Iа хIана биган хьайбаоаш?

— Тiехьа да хIама.

— Дудар! Хьо инарал ва ле а дела ше сигалара ляьтта восса оаь овлаль вале а ях аз. хIанз хов соьв хидкъа духьа шо на дийнинага. Оаш дийдар шовшта бола эьттув ба. Из аьттув байшалга хайча Висан-Гиое а резав хьа полковник. Бежи я ведав, шона тIехьа дIева хьо а доа. хьай са кIалхарданаьл. Дезал а сесаг а йита ТIехIинмоллa а ведда. Бакъда, со во довгваш, оаш чул дукхагIа коммунисташта дика зулам даьдале а.

— Фуд Iа даьо? — аьлар Дудара.

— Ален? Коммунисташ, комсомольцаш бовбаь. цIеоаш етташ ураги Iа яхийта колхоза боахамаш. Маьшаш йохаьй. баннаш цхьабай! Бакъда, водаовал. Сай даьй бакхача лаьтта юсогъя са тIехкаш.

Дудара тоъале ха яьнкхаво йист ца хилаш. ТIаккха аьлар:

— Iа мел даьо сога а сога боаш бола тIоа санна дерга Зоврабик. Оаха дIаддийна фу вIаахача тIехьагIа чюкка шорелаш шьача а тIалвоогда. Делаамуръялахь хьуакъя а хьуакъоарга. Из эттал, Сона дела ахча дий хьога?

— Фу ахча? Советски ахча-м да.

— Из да-кх сона лезао а, — аьлар Дудара.

— Сенна деза Iа дьаолие-м лучгаь.

— Доазол тIехдоала деззаний тха? — аьлар Дудара. Доазол дIадекхадаьлча советски ахчах лесш ахча хьаоа йиш йолге аьиадао цо.

— Мел деза хьона? — хьаьттар Зоврабика.

— Iа хьа мел лу, — велакъежар Дудар. Гучаьлар Iаьжьенна цун хийбо пеогаш, бетта сердалга къаьгыо лакхе тиха массехк доше кооока.

— Сога-м вагон йиззах да хьона ахча, дохьалургдий хьога? — аьлар Зоврабика. Дог йийххао цун цу сагах гоамелао. «Къонах вац хьо!» аьлар дагахьа.

— Цхьа бIаьза-бIаь тума ахча кхоачаммургбе сона-ч, — аьлар Дудара. ТIакьла хайро Зоврабика, доазол вехьа а кот хийша Дудар ваха уйла йолаш волга. Цо из аьнналевре ахчах диза вола гала шийна хьалхашка Iо а отталь «ДIахьо шоашта мел деза» ала вешавао Зоврабик.

— Малаа укхаза ахча Iохилля вагIао? — аьлар цо. — Тхоашка мел хинао оаха ГуржегIа дIадихьад гозаш эла.

— ХIана сона дала ахча доплаш оа хьо? — аьлар йос дIа а баха дакьаш сийате вийодачи Дудара.

— Да даьоа, шу-хьо бIаь тума ахча-м. Мунах хьоиз тIулахх хуле.

— Хьалад из а! — аьлар Дудара. — Аз-м юхалургдоацаш ехаш хьона.

— Маца? Мийлан тараз оазача вIашагIкхийтача? — велавелар Зоврабик. Хьал а гIетта тола чу вахар из. Массехк пачка йоаллар цун бе юхавоагIаш.

ХIама дикь баьлча Дудара аьлар:

— Генерал, салоI вай? Е Iо а ца дуваш бола?

— Наькъа сенна вовлаш Iаьдая ма са. Шиг сахьатта са в лела. гIоеттаргаз вай, — сахьата тIа тьежар из, шийтталла тIехьагIа шийн даьнналаво.

— Зоврабик. Iа доатаргдий тхо накъа? — хьаьттар Дудара.

— Шун говзашца ваха йиш ма чай Сона гIаш лела а маган. Хьадрисеи Зейналеи тIадувзагда шо. Хевсумий лоам тIа ахчадаца. Цигара шоаш хIагIоаргда. — аьлар Зоврабика.

— Цаьм хIаьта-вета а ва веза тхоца ГуржегIа шачала.

— Сенна?

— КIийлен тIа чийслой а ма хов.

— Цул совгIа хIанзаш а ма йий шугаьм — аьлар Зоврабика. — Уайсе меттел дIабигта хьайна Зейнал Хьадрис-м вовгIаргвасаьлле ховон сона. — Зоврабика хапав, гуьоврехь ловшох бизза бола Iорма Хьадрисе Дудара теле чу беллалга я цунна баха по баот баьлла а. Зейнала къахийтао цох. Цхьанкхаа цуо хинна уйлаш яо Зоврабика а. Бащхало шаI мара ицар: Зейнала цIаккха я хилланшо сог ше уйла. Цу дякъе Зоврабик кулга бIехаенна оаьннавар. Моза буваш чо мара хетавар цунна сог оуваш. «Пхьида чIоггал маре хьаькъал дац, Зоврабик, хьа а. Хьо мотт со я вао. ХIанз хьона де са повкъостал а дац. Баркал хила са даьнo. Хьанна хоа шу хана по Iаьлалге дIахоа ... хIанз сох мела хьиха-хургвао йоахар Зейнала уйлаша. ТIаккха Зоврабикега цо аьлао:

— Зоврабик! Са дагаогдар я па хов Iа ма етта бутийт сога се вадь моха.

— Хиц сона-м чувакха цIа а дог дац да а хьа вовцандаьлаз аз-м. Беха ма баккха, — аьлар Зоврабика.

— Цунах а Iа сона Iоттав а езаш хIама дадаь, Зоврабик. Дас даьо шийн хьекъал дIакхоачае вар, аз леладеш сай дего къаобалдаьо да.

— Дитал из хIанз! — аьлар Хьадриса. — Сел кIоаргде дезаш а догабуиш де дезаш а хIама дац, шо сопие.

— Iа фу юиц! — аьлар Зоврабика. — Хьадриса дешаш цунна дIа а хладзар — Iа-м наьха котамаша Iаьсий лечкъадейце даь хIама мича. Iа фу тевгдар Iоттар йиш а хьачи тIеоа Iоьаьккхача аI Нохчаоl Аз мIаргапа хьоалгъя хьо укхазара!

— Эх! — яйккхао Зейнала.

— Хьона ма эзала хийттар со.

— Дьяла-валла хьа дин-вошел хьаккхийца! Из Iайха мел лелаьно нийха юкъе, соне тIехтохам бар дукхъе леладаь Iа?! — Зоврабик увайккхар. Зейнал хьал а хьекдав шу нагIачав. Махьмада «Ма делахь гIалат, сабарах ма вохалахь» яхаш хьалка мел аьлдо цхьан секунда сиххденача цIийво локадаь дIадаьккхао.

— ХьалгIатта, эвла! — аьлар Зоврабика, — вайх котамаьначо накъабоахаогба хьаьший.

— Дьала пайхамар дукха совналаш! — аьлар воавайккхача Дудара. Тхо укхазара кахаддаh тIехьагIа шоай хьаштдар догар оаць.

— Шоах-м хиi-цIий хилаеле, няни Iа, тхо маьоша дIадуха? — аьлар Зоврабика.

— Дьоа ез фуниагIа яхе а Iа леладеш-м дац вIаштIехьа, — аьлар Дудара а.

— Ай, да хьаахийце воаллаьва вайх вIаштIехьа воацал! Сона доагIар-м дьоа да. Iа сога яхар. — аьлар Зоврабика, цунга а.

— Воалалаза! — аьлар Дудара. — Хьо цхьа яхам да мотташ хьона тIехьаьвьина укхаза венача са ла а, эттара хьадха хьо сона вовзийтача да а!

Зейнала цIалла дига цу хиннача бесса хувцаделлар гIулакх. ХIанз уж кхоъ вар. Iаьн укхазагахьа вовле вин вар. Ше мел волчох пайда ма беаш вао этта хьал. Нийсде деззаш лар далийта гIалот а баь тIехтохам а. Хьалъюол а нийкха, юкъагIап шалтеr тепчен уллa тIехкар хьадаьста бетта сердалга Iо а кхесса, Зейнала аьлар:

— Хьаволе, хьо бIиж даьча Аьге Хамсата айий-во!! ЦаI цу Эсо Iохьоогва, шоллагIао хьахьший накъабоахаргбаl «Цирх» аьнна хьачоа а нийкха юкъагIао тIехкар хьа а даьста Iоаккхесао Зоврабика а. Цунгахь юха а ца хьожаш Эса бердагахь воланелао Зейнал. «Нагахь со кот ца воле дерийта а дов» йоахар уйлаша. Аргъхьалаяча велавелао Зоврабик.

— Иштта дIа-юха хьажалахь, Зейнал-Эва! — аьлар цо.

— Хьол хьалхагIа укх кулгаша укх ах яхийтарех цхьа эсадвои хургвац, хьона... Зейнал йистхиланазао.

— ЭгIабаьб уж! Фул цаэ къувсао, сошабе уж. — аьлар «Эрсий инарала» а.

— Латийта! Шиннена хIаьта-вета а готта хургда цунна дуне, — аьлар Хьадриса, пагалья Зейнал телача дикагIа а хеташ.

— Юкадоала! — аьлар Зоврабика тIехьабоагIаршка. — Висар юхавоагIаргва шоаца.

«Со юхавогIа шоана» аьл яеннеар из. ХIаьта а из оалаш Iийра.

Кхо-йиь мето маоа бераз йист йоацача вIаши качвахар Зоврабики Зейнали. Качвоагiате гIаштьюкке аьнна мIаргa техар Зоврабика. Зейнала оагIув а баьккха вовз тIа кхийттар. «ХIана а кIоблааьделлий хьона кIийлен тIара тоаш еттен тайпа болх лелабе?» ала дагаденр Зейнала. Сиха гаьнаьхар цо уж уйлаш. Зоврабик чIоагIа вар. «Со а шийна вахьа гIерт» аьлар Зейнала уйлаше. Масса я хана бетта серава цун юхь тIа хургбалаш лоаттаворе из Зейнала. БIаргех хоава цунна приeм е цунна дагадехача. Иштта хьийхалар цунна Махьмада. Эттара кердагIа йола приемаш Iомаеш.

(ДIахододар хургда).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ФРГ. Аьхке, хьаьстта выходной деношка, цхьъашка дукхагIа хулаш доля зуламаш бахьан болаш дагадехад баварски ЦIеча ЖIарга Зюрбург — Зальцбург ахача автострада уллув гIалла хьалхара медицински повкъостиа дара йола 13 пункт йогIа.

Кейстон — ТАСС сурт.

1975 ШЕРА МАЬЛХА МАХ

Iишта кепте яздьд «Экспресс» яхача журнало ший оагIонаш тIа кепа техача «французаш шоай отпускаш пайда мишта эца безам болаш ба? аьнна дьча хаттарашта хоп даларах йолча материалашта.

Цифраша бакъду, дIадахача шера я сапна, боля беча шин французах цхьанне отпуск шоай квартире боаццаш дIахьоргхилап.

Журналисташа хаттар даьхарех кхоалагIча даькъо аьлар уж цIагIара дIаахар эшим хиларца дувзаденна долга, мишта аьлча, дезала бюджета кхыча статьяй расходаш кIезиг тъе эзарца, пар салоIилга соахкарчул лоацагIа хургдолга. Массике а дерхI отпуск соахкарчул сагIа хургъя, аьнна.

«Экспрессо» ший гаргий хьалхарча оагIон тIа оттадаьа хьяи гIайола босбола почтови открытка. Снимка тIа хьахьекхача объекташ тIара дIадолхача стрелкаша хьахьокх цифраш: гостиница — 8—9 процент тIаккхет, поезд—8 тIаккхет, самолет — 10, иштта кхы дIадо. Кхетадечох, салаIарца дувзаденна уж маьхаш дерригаш а лоацилга.

Журналистий къамаьл хилар Францие тайп-тайпарча районашка тайп-тайпара профессеши социальни категорени йолча нахаца. Отпуска йолчао дувцачун хьисап цаI а гIадаугеш а дац. Дукхачар, масала, укх гIулакхерча саго сина йоах: «Каникулашка дахаоа дукха оаха шоаза кIезигагIа дуь дулх, костюм делаечул дукхагIа джинси делаю аз, тхо нах кIезига мебель йолча даьсса хIага дац аьнна долча цIагIа, шера Парижера арадовлаш...».

Хьал дола нах юкъера баьхача, каникулашка дIаболхача лоаткъа итт процент французех дукхагIбараша шоай отпуск дIахьу кемпингашка е юрташкара шоай гаргара нах болча. ХIаьта вокх лоаткъе итт процентах аьча, хетаогама, царна цIенхха а форд аIаргабоинабаш из Францие моллагIча города 500 километр мара гаьна боашашехьа.

«Са безам бар повкъосташца форда тIа ваха, — йоах къонача боахлоно. — Ахча кхода а гIийтавар. Со ваьхавар: «метро — були—лоло» (метро — болх—наб) яхача формулагIа. делкьийна хIама диача сарахьа ца дуаш е сайтийна диача делкьийна ца дуаш. Сигреташ, кино, кофе доацаш... Бетта доагIача алапех ах ахча Iоаде йиш хилар. Бакъда дIаьавахалеька «Iоадьар» дIалала дийзар хьаьххеча счетех... «Экспрессо» язъечох цхьа нахьа я салаIа бадерхIаш бац Лотаринге 90 за лерхIаш бац Лотаринге 90 эзар металлургех 60 эзар, кхычарея чIоагIагIа салаIа леарш уж бале в. ХIаьта, кхеталеш за-хиллара цуп уйла еш бац болх боацаш лела цхьа миллиони шин эзари саг а цар делал а.

Дукха нах отпуске ухача хана Францера социальни хьал иакъала да. «Iхи бIаь гаргга предприятий забастовкаш еш я. ХIана бIарга ца гуш яз балхе тIа босара тIехьа къуесаш. Пелал къе хиларца - маьшар- боацаш болча маIача нахьен кхалнаьхен денал бIаргаго безам боацап», — язду «Юманите». — «Шоай зIамига алапоша капиталисташта тIадоагIа Iалламате доккха пайдаш пIазадухьал уиттадеча къахьетамхой эгIазлоп оаз ца хозар къора яз».

...ОтпускагIа дIавахар — из ший тайпара йоанхопахи къахча бакъдолчохи валар. Бакъда гаьна-м далаш из «Экспрессо» даьча хаттарий данчегIа «каникулашка дIахача» французех 65 процента [illegible]

Н. КУЗНЕЦОВ, АПН соб. корр.

ЦАР ЦIИ—КОММУНИСТАШ

ХАЛКЪА ИРАЗА ТIЕХЬАРА КЪОВСАМХОЙ

Из гIордаьнна истори дика дагадоагIа Сайгона. Цунах лаьцна яздора цу хана дерригаьна газеташа. Сийрдача дийнахьа, Чьеонг Миньь Зиаш яхача кварталe бахача итташ наха бIаргагучча, йоалхйташ еза «кольт» теха квартала начальник вожаваьа товргболаш ихахьекха корта а болаш. тIаювхаш шера гоазаш дола хаьчи а йолаш йолча 16 шу даьннача йиIиго. ПоккхагIа йолча цхьаьккхане, юхе гIолла тIехбувлараша късабаллеш корта а лестабеш. Iодийшар ший къизалца цIи хезача чиновника хьакъехьа революционни судо даь приговор.

— Цу хоиа долла хIама дика вIаштIехьдаьлар, бакъдар аьлча воча оагIорахьа ласта тарлуш дар из, — яхаш дувц Во Тхань Чуена, къона патриоткаш юкъе а болаш хиннача подпольни группа кулгалхочо. —Тхо цхьа моллагIа дола террористаш дацар. Сайгокерчея Къулбехьия Вьетнама кхычa городашкарея тха отрядаш «серзо пизаша пропаганда ю отрядаш» оалаш яр. Цар декхар дар, халкъ гоама долча режиман кхыча мехкий агрессораштеи дукхьала хоаламболаш къовсам лоаттабанца баргбоацилга бахача наха дагадохийтилга. Оаха боабе судаш йора шоай гIулакхашца шоаш бахача наха къаьстта тоамбалийтача Пхиеу режима агентушта.

Чуена оперативни группа-м, бакъдар аьча, пропаганда еш а хинний. Эттара дукхагIа нах гуллуча моттигашка йоаржайора листовкаш. Сайгоне бахачи наька дозаллашка сея массеега а дIакхоачаш хIама яц телевизор. Цудухьа сайренаша телевизор йолча цIагIа гулгу дукхха гаргара вахи лоалахойн. Цу моча ваха юкъе гучахьа йоаржайора листовкаш. Кхы тайпа яа гIулакх кино, театрашка, кафешка, базарашка, автобусий станцешка. Цига ший хиннахьа дIахьулаоала везар полицех.

Хоза интеллигентии юкъ я Во Тхань Чуена. Цо вИтазар хьалхагIа цув хиннача «гражданскй» профессе хьакъехьа хаттар ца дича.

Маларалла болх беш хиннав, цхьабакъда са керттера професси — революционер. Юкъханца дена дакъа лаьцад аз французски колонизатораштa гора кара а яйца дукхьале еча. Шоаткъе яхлагIча шера цкъа вIашка дов деш кулг даьккхар за,—белажетара дена даьсез Iоуллача цхьешагахьа корта тессар цо. — Шоаткъе воркIагIча шера дена, коммунист ва, хIаьта мохк бийкъачул тIехьагIа Сайгоне подполье болх беш хиннав.

Хуиг Вьонг яхача сайгонски полице коа Iиййе киф тхо Чуенаш къамаьл деш. Сайгон мукъаьяьккхачул тIехьагIа, цун зданешка дешаш дарба найтаи хиннаб къехка маргоиеточни режима концлагерашкех набахтеваьшкен дийца бахьакараш.

Ялх шу даьккхад Во Тхань Чуена шийн халонапина йорзаш йолча Кондаю яхача гIайрие тIарча концлагера «цIокъа оагилгашка» 1969 шера цхьа аьттув ца боалаш. Иса, операци йоляьча хана лаьцав из. Камере шайна чуваьллача шай повкъостаца Чуп Тханаца тхоайтар по сога. Из а хиннаш нитта Сайгоне гезза «пропаганда сеа» группа [illegible]

аьелагIча шера лаьцна из.

Набахтен камере саго лоаргзоацача хьалашка шоаш даьккхача дIаьхача алх шерах лаьца хIамаш дийцар сона Во Тхань Чуенех Во Чуег Тханех.

— КъайлагIа болх беш партайни организаци яр тха Кондаю. Лийна боахкараша лоаттабеча къовсама кулгалдора цо. Набахтвоча хан ший нах а бар хемерашта юкъе бувзамлоаттабара цуна повкъостал деш.

Эттара къизагIча тайпара Iазап тIалоаттадора концлагере. «Кхетам чу воаллаву гIулакхаш» оалар царех набахтенечахьийнсий моттаяь. Цхьабакъда политически гIулакхашта лийна боаджарех дукхагIа, барии шоай дош хувнаш бацар. Шоай гIулакх котдаргдолгах дог тийша бар уж. Цу гIулакхa кIезига хIамаш карагIа дуллацар коммунисташта.

ТIунача камерий боадосе лезпйн шаьй кIейн хиннав. Бойдао дийна боахкача коммунисташа хIара шера белгалдохар Россерча Сийлахь-йоккхача Октябрьски революци Вьетнамерча Августовски революци хIара шу дизар. Денна, кIезиг-кIезига Iоадеш цу лекошка кхачнализ Iоадора Iалламате хала чудалаш хинна шекар, чай, кумах «вергадаьккха пхьер» дора.

— Цу девошна Вьетнама кдоатей чIа йора оаха, дукхаза шераш бIарга ца гуш боле тхоай безал дагабохар,— яхаш дIахо дувц Чуена. — Iхя бер из са, цхьабакъда цхьа Кондаю волаш вар гIайгIа е еза вацар со. ВоиххагIйоза шинь Хайное вах, зIамигIйола, шинь Къулбехьен Вьетнамерча мукъаьяьккхача, воне школе дешаш вар. Хьисап дой Iа, царна чIамагIкхетар мишта хургда-хьогI са яхаш мел са хьиэвзлоа.

Даим дага ухар сене Во Тхань Чуенаца хинна къамаьл чул тIехьагIа яькха тIа доаххаш цIе селкъилгаш а долаш йола Iаьржача кIадах яь вокимаш юкха нах Сайгоне сайна массаза кийсбала. Уж бар Iаьржача режие доал даьча шерашка демократи, паргIато, Къулбехьен Вьетнама кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабаь, концлагерийн «цIокъа оагилгийн» Iазап дайна бааа. Политически гIулакхашца дийна бахкха нах. Царна юкъе Во Тхань Чуена Во Чуег Тхань, сайна бола коммунисташ хиина Iамар. Сайгонски набахтенашка чукхувсар маьарая шоай халкъа вахар тоалзаран тIехьа мел лаьттараш.

ХIана революционни Iаьдада моттехера, органашка, промышлени предприятей административни... комитеташка болх беш ба уж. Кердача хьалашка а дог цIена къовсамхой боалаш бисеб уж. Революционни дехкараш хувцаденнад. ХIаьта а хьа кIезигагIча доарлIаме дац уж. Производство вIаштIехьъяьккхара — бахача наьха вахар лертIаллакхари, контреволюционни казаша мел леладу гIуллакхаш юхатохар, хьалхарча режимагара тIехьаденна кхачa социальни эйпаш цIендаь дIадахар.

Цхьабакъда, цхьан хана подполен набахтен камерашкен сацш цу къовсаме а тем уж шоай гIулакх котдаргдел-лах.

А. МИНЕЕВ, ТАСС корреспондент.

Сайгон.

ТАЙП-ТАЙПАРА

КЕРДАДАРАШ

ПЛОВДИВЕРА ЗИЗАЙ БЕШ

Дунен халкъашта юкъера кхаьсига шу белгал а доаккхаш Пловдиве — йоккхагIча гIалла-Болгаре шоллагIйолча городе розай парк юллаш латт. Цунна шефство лелаелга шийна дIатIаийнад городской коммунистически организацие. Зизаш ийиде хIара деньа розаре йоагIа кагирхой бригадаш, цар гонахьаре оахк зизаш, царна юкъера оасар дIадоахкх, хий детт. Юкхьанца 156,589 — укх шера 8 марта лаьрхIача Пловдивера кхалнах массел — зизаш дIадегIаадр возаррнуме. ДIахо йодача хана 500 эзариега дIакхеерарга укхазара розаш.

ВАКУУМО БОЛХ БУ

Голландски порташкен дуккхача машинашка станцешкен товараш тIадуеттараш доассадераш вакуумах пайда эцара принципагIа болх беш йола къаьстта шоай тайпара кранаш я. Эшшача боарамга кхоачаш лаьгIъю уж электромотораша лелаеча насосий повкъостала. Цу тайпарча кранo 30 тонгега кхаччалца бе за мухь айбу. Тешшамен аттей хьаьн меттера хьа а кIще кхыча моттиге дIахьу по мраморах плиташ, станокаш, дукха кхыйола еза хIамаш.

«ПСИХОЛОГИЧЕСКИ» ВОЗДЕЙСТВИ Ю МОЛХАШ

Хозача кIопилгашка а йоаххаш малхбузенгерманскй аптекай тархеш хьалийкйзаа латт «къаьстта шоай тайпара» бебе молхаш. Суртaша къоаразаь газеташ журналаши хьалдиззa я хьашт долча лазарa «сихен дикен дарба лу» яхаш тайп-тайпара молхаш кхайкаен йола рекламаш. Укх тIехьаоча 10 шера ФРГ-е керда араьнха йохкаш я 208 тайпаоа молхаш. ХIара шера уж ийеш 7 миллиарда гаргга марка йохк Малхбузен Германе бахача наъ. Цхьабакъ специалисташ дехачох, цу мазех, порошокех, таблеткех, эленсиoех дуккха ерш шоeех довлача зарбанга диллача моллагIдолча хила башхагIа яц. ХIаьта уж молхаш арахецача фирмашта «ГIадоагIа пайдаш чотьаь варг-воццаш докхий да.

ЛОЧКЪАЯЬ ХIАМАШ ЙОХКАРАХ ПАЙДА БОАЛ

Дукха ха йоаццаш «Нью-Йорк таймс» яхача американски журнало яздора: «США Iаьмате дукха пайда луш гIулакх да лочкъаяь хIамаш йохкар»,—яхаш. Эттара тIехьагIа дальча лоархIамегIа. ХIара шера мехка лочкъаяю 15 миллиард доллара мехка тайп-тайпара хIамаш. Шерра даьржаа лочкъаяь хIамаш йохкалга. Уж я транзисторнии портативни телевизораш, искусства произведенеш, легковой автомобилаш. Лочкъаяьча хIамаех нагахьа яр йисеп базар тIа йоагIаш. Сютлеева Iалман центро дахьа лоархIамегIа. Лочкъаяьча хIамаех 67 процент [illegible]

(ТАСС).

Грозне физкультурникашка беагалдаьхкар шоай традиционни цIейI В. И. Ленина цIерагIча майдане спорта тайп-тайпара яхьаш хилар.

Хьалхара моттиг яккхара чIоагIа къовсам оттар велогонщикашта юкъе. Царна юкъе шин бала тIех а йоаккхаш сезоне дикагIа йола моттиг лаьцар СССР спорта мастерала волча кандидата Владимир Онегова, 39 очко а йоаккхаш.

Цул шин бала мара тIехьависазар СССР спорта мастер, СССР кхелетарашта юкъера чемпион динамовец Суатыгов Руслан.

КхоалагIа моттиг лаьцар Дисюк Владимира, 27 очко а йоаккхаш.

Котбаьннарашта торжественни хьале маьхе доля совгIаташ дIаделар.

С. ГОРБАКОВ.

* * *

Физкультурника Ерригсоюзни ден сайна теннисах довзаш яхьаш хилар Грозне С. М. Кирова цIерагIча культуран салаIарен парке. Геттара дика лайзар инженер Е. Рассказов. Физкультуран спортен Республикански комитета приз елар цуна.

* * *

Цу парке хилар гIишлошьечун Денна хетаь волейболах, шахматех баскетболах, теннисах, ловзара яхьаш. Волейболах, теннисах ловзача котъаьнлар № 1 йолча гIишлой материалий комбината команда.

Баскетболах ловзача хьалхара моттиг яьккхар «Чечингстройтранс» автотранспортни объединени спортсменаша. Дика лайзар СМУ-4, «Союзавтоматстром» опытно экспериментальни завода командаш.

Котбаьннарашта совгIаташ делар.

Б. ТИНИКАШВИЛИ.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

КХАЧА ЦА ХАЛИЙТАРА ДЕ ДЕЗАРАШ

Кхача халийташ чеана, диткъача шоаргашта лазар хьоадеш микробаш хьалхаара а дIаиржара а дукхагIа аьттуа болаш я аххнара йIаьйха ха. Микробаш ебара къаьстта дика хьалаш хулийташ да дулх, ета а мерза шура, кхыйола сиха талхаш йола продукташ.

Цудухьа уж продукташ кийчьечен дIаоттаяь лоаттаечен, иштта транспортгаи дIаюха ехухьачь а йолхача а зина цу гIулакха къаьстта фе хила безаш ба кхачани торговлен предприятеи болхлой, хIаьта уж дIаоттаяь лоаттаяра ха тIех ца хилийтара чIоагIагIа хьожаш хила беза баха нах а.

Телха кхача баарах хулача лазара хьалхара юхьигаш гучайоал шиннегара повзткъел бархI сахьат даьлалца йолча хана. Дог керчарца, Iетторца, дегIа низ бохарца, чIоагIагIа чехьерна дIадолалу цунах хула зулам, низаза дегIа йIовхал лакх а луш. Iаламаьте сиха лорага ваха е из цIагIа хьавеха веза уназочо. Ший ханнаьха лораша дарба дарга хьежжа хургда цуй лазар котдаллареи дIадалареи гIулакхаш.

Кийчъе йолайнча дена йохкаьяла йолча хана холодильникашка лоаттае еза сиха талхаш йола продукташ. ХIаьта тина тIара шоаш йиза прозукии юача ханналго холодильникашка лоаттае сзалга диле йиш яц бахча наха а.

Цхьанна хIаманца а тIехьяйита мегаргъяп сиха талхаш йола продукташ дIаоттаяь лоаттаяра ха. Нагахь санна кIезиг-дукха а талхара белгало йалаш хуле яа мегаргъяп уж. ДIакховса еза цу тайпара продукташ.

Укх тайпара я дукхагIа эшаш а къаьстта сиха талхаш а йола продукташ холодильникашка дIаоттаяь лоаттаяра ханаш:

йоккхий чIегIилгаш йола зулха ахфабрикаташи коа тIара оалхазараши — 48 сахьат, дулха фарш — 6 сахьат кхийкха дулх — 24 сахьат, дулха холоден — 12 сахьат, лаккхерча сорта дола кхехкадаь чарпаш (любительски, кхыкараш) — 72 сахьат. хьалхарчен шоллагIен сортех дараш — 48 сахьат, кхерза чкъаьра — 48 сахьат [illegible]

тарая долча гIулакхашта юкъе йоккха моттиг дIалоацаш да кхачан промышленноста предприятешкен торговлен болх беш бола нах санитарни хьалаша дIадеххача тайпара цIена хилар, технологически мероприятеша яххача тайпара продукташ лелаяр.

Кхачан предприятешка, торговле учрежденешка болх беш чаа йола оборудовани, инвентарь, пхегIаш бокъонца дезинфекци а еш дIайхача хила йиля еза.

ЛерттIа болх беш хила еза юкъарча кхачани торговлен предприятешкара холодильни оборудовани. Иштта кийча кулинарни наделеш бахача нахага йохкаш бола кхачани торговлен предприятий болхлой деккарийла ба продукташ кулгнара дIа ца телаш цу гIулакха мIараши моарзагIаши леладе.

Телха продукташ халара чIоагIагIа кхераме да сага цIека тIара нодкъара бIалгаш, аьгина яха лазар. Цигара кхачан продукташ тIа а яьнна уж шоай доъьажаца бIехъе тарлу лазар доаржадеча микробаша.

Сунженски Грозненски шурий заводашка санитарно-противоэпидемически режим телхахара дувзаденна вай республике укх тIехьарча кара бахача наха, къаьстта бераштa я хулаш, кхача кала лазараш хинна дукха моттиг я.

Болхлоша противоэпидемически режим телха ца яра мел эша хьалаш хилийта декхарийла я кхачан предприятей администрацеш. Шортта кхоачам хилаал лоаттае еза дезинфекци яра хилаяза ярIйоала раствор хьаьш йола хлорни кIир. Цул совгIа хIана йIайха ха латтача хана шоай болхлоша санитарни тьалаш телха ца дара чIоагIа тIахьожам лоаттабе беза кхачан предприятей кулгалхоша. ХIаьта торговле болхлошкара из гIулакх хьадеха деза продукташ дIаэцараша шоаш а.

Кхача ларан шоргашта лазар ца хилийтаран доархIаме да кхетам болаша санитарни гIулакхаш довзаши кхача кийбара а бохкара а балхаш деш базаш хилар.

Кхачан промышленностен [illegible]

В. БЕЗНОСЮК, Нохч-ГIалгIай АССР республиканска санэпидстанцен кхачан гигиена отдела заведующа.

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Къулбехьен маьхка берзате шIанарашна, харбана доача форма дено, фаьлгаша дувиларашь тара доача [illegible] безам гIоазача туристически маршруташна довргхоаша сий доахкаш городакурорта Сочи. Шерагар шера га аукхагIа хуа укзаха кхода здравницаш — санаторешь-гостиницай комплексаш, пансионаташ, хьобазааш, кемпингаш. [illegible]

СУРТА ТIА: «Жемчужина» яха керда гостиница.

ШУЛЕПОВА сурт. ТАСС фотохроника.

БАРКАЛ АРГДА ДЕШАРХОША

Чулйна школаш дешара кердача шера кийъсш я. Цхьабола школаш хIапзе а кийчъяьяннай. Царех я Сунженский района Красноктябрьское яхача поселкера юкъера школа я. Бакъонца зе мел лезар даь а баьнна цхьоалагIча сентябре тIаргболча гургалга сатийна хьежаш ба уж.

Дукха болх бар укх аьхки школа коллективо ремонт еш. Дешархой дIахецдаше дIайолайнр ремонт е. Механически мастерскешка, йича уйнаш хийцар. Массанахьа басар хьекхер, кIир техар. Из болх чекха дIабахьа вIаштIехьхьыла школа завхоза Белхароев Вахас ханнадьа е еза кийчо ярах: Сеар, хьу, кхи мел бола кхоачам хьетIабера.

Дешархой лаьй-новной варгагIбьяр ремонт ира. Цул совгIа, лаккхехьарча классашкара дешархой а хилар шоай школа гоача 15—20 дийнахьа кхахьеташ. Iалламате дика къахьийтар плотника Галаев Уайса, болхлоша Н. Белхароева, А. Галиевас. Массанахьа хьиша мел лезача уйнаш хийзар, нагIараш, кораш тоадир плотника.

Дика кийчъяь латт Красноктябрьскеоа школа.

Деша кийчо вьй школа хьехархошта я. Хьакхухьаш латт шоаткъе итт гони кIор, 140 складомето дахча.

ХIанз дисар цхьа гIулакх мара дац — коя асфальт будилга, из зе повкъостал дергдолаш я юрта Совет.

С. АЛИХАНОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЮРТАШКА ЮКЪЕРЧА ДЕШАРА ШКОЛАЙ 10 КЛАСС ЧАКХЪЯЬККХАРАШКА!

Юрташкарча профессионально-технически училищешка доаьъача программагIа МЕХАНИЗАТОРИЙ ГОВЗАЛАШ IОМАЕ ХЬЕХ ШО укх специальностех:

— № 1 йолча СЕРНОВОДСКИ ПРОФТЕХУЧИЛИЩЕ — 3 класса тракторист-машинист; слесара говзал а йолаш автомашиний водитель;

— № 2 йолча КАЛИНОВСКИ ЮКЪЕРЧА ПРОФТЕХУЧИЛИЩЕ — 3 класса тракторист-машинист; слесара говзал а йолаш догIаи хьисапех вешттен хий дегта машинист;

— № 29 йолча АРГУНСКИ ЮКЪЕРЧА ГПТУ — бульдозера, скрепера, грейдера машинист; экскаватора машинист.

УЧИЛИЩАШКА ДЕША ХА 8 БУТТ Я. Деша дIаэц республика совхозийн колхозийн, «Чечено-ингушводстрой» гIишлон управлене ПМК-ан направленегIа.

ДЕША ДIАЙЙЦАЧОА УЧИЛИЩЕ 96 СОМ СТИПЕНДИ ЛУ. Училище дийша баьнначул тIехьагIа уж хьакьожабаьча болхачашка болх бе бохийт кагирхой.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 август

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

15 август

I ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

14 август

[illegible]

15 август

[illegible]

ХАОТТАМ

Тахан хувалуш моргаш а йолаш, йохан а йолаш, бе-бета оагIорахьара секунде 3—7 метр ехача мух а хьаьхаш хилен фегара температура республике гIоала 24—29 градуси йолаш. Грозне — 23—28 градуси йолаш хила тарлу.

Кхьана моргаш а йолаш юкъ-кохье догIа а хилаш, бе-бета оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьаьхаш хилен фегара температура биссана 11—16 градуси дийнахьа 20—25 градуси йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; секретаря — 3-34-38; партийни вахаран культуран отделан — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта бахаман отдела — 3-42-25; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтера — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-25; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувла шинара, ерш шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

Заказ № 5513.